

บทที่ 4

บริบทของบ้านเปียงหลวง

4.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านเปียงหลวง

บ้านเปียงหลวง ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2471 โดยพ่อค้าวัวชื่อ "จองดี" (วิภาดา เปรมวุฒิ และ วลัยพร ถาอ้าย, 2544 : 20) อยู่ในเขตการปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ราบหุบเขา ระดับความสูง 750 - 900 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่ห่างจากอำเภอเมือง เชียงใหม่ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 168 กิโลเมตร (ดูภาพ 1) อาณาเขตของบ้านเปียงหลวง (ดูภาพ 2) ด้านทิศเหนือ มีเส้นทางเชื่อมต่อกับบ้านปางก่าก่อกเขตรัฐฉาน ของประเทศเมียนมาร์ ทางช่องผ่านแดนหลักแต่งทิศใต้ติดกับบ้านจอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านไทยใหญ่อีกแห่งหนึ่งของอำเภอเวียงแหง ทิศตะวันออกติดต่อกับบ้าน แก่น้อย (ชุมชนชาวเขาเผ่ามูเซอ) ของอำเภอเชียงดาว และทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตดอยดำ อำเภอเวียงแหง (รัตนี มุหลิ่ง, 2544 : สัมภาษณ์)

ชื่อของบ้านเปียงหลวง เป็นภาษาไทยล้านนา คำว่า "เปียง" แปลว่าราบเรียบเสมอกัน และ "หลวง" แปลว่าใหญ่ รวมความแล้วแปลว่าที่ราบผืนใหญ่ที่อยู่ในเขตภูเขาสูงสลับซับซ้อน ชาวไทยใหญ่จะเรียกว่า "บ้านเบ็งโหลง" ในอดีตที่ผ่านมาบ้านเปียงหลวง ถือว่าเป็นดินแดนที่เป็นจุดล่อแหลมต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากสมัยก่อนอำเภอเวียงแหง เป็นเพียงตำบลหนึ่ง ชื่อว่าตำบลเมืองแหง ขึ้นอยู่กับอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเสมือนเมืองที่ถูกปิดจากโลกภายนอก การติดต่อกับพื้นที่อื่นเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะต้องใช้วิธีการเดินเท้าหรือใช้พาหนะประเภทม้าเท่านั้น จากสาเหตุด้านความทุรกันดารนี้เอง ทำให้บ้านเปียงหลวง ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลเมืองแหง กลายเป็นแหล่งรวมของบรรดาสิ่งผิดกฎหมายต่างๆ เช่น อาวุธสงคราม ยาเสพติด การพนัน และกลุ่มคนหลบหนีเข้าเมือง และจากการที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ เป็นระยะทางยาวถึง 30 กิโลเมตร การปราบปรามสิ่งผิดกฎหมายเหล่านี้จึงเป็นไปด้วยความยาก เมื่อมีการส่งกำลังเข้าไปปราบปราม ผู้กระทำผิดก็จะหลบหนีเข้าไปในเขตประเทศเมียนมาร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือเขตอำนาจการปฏิบัติการของไทย (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง, 2544 : สัมภาษณ์)

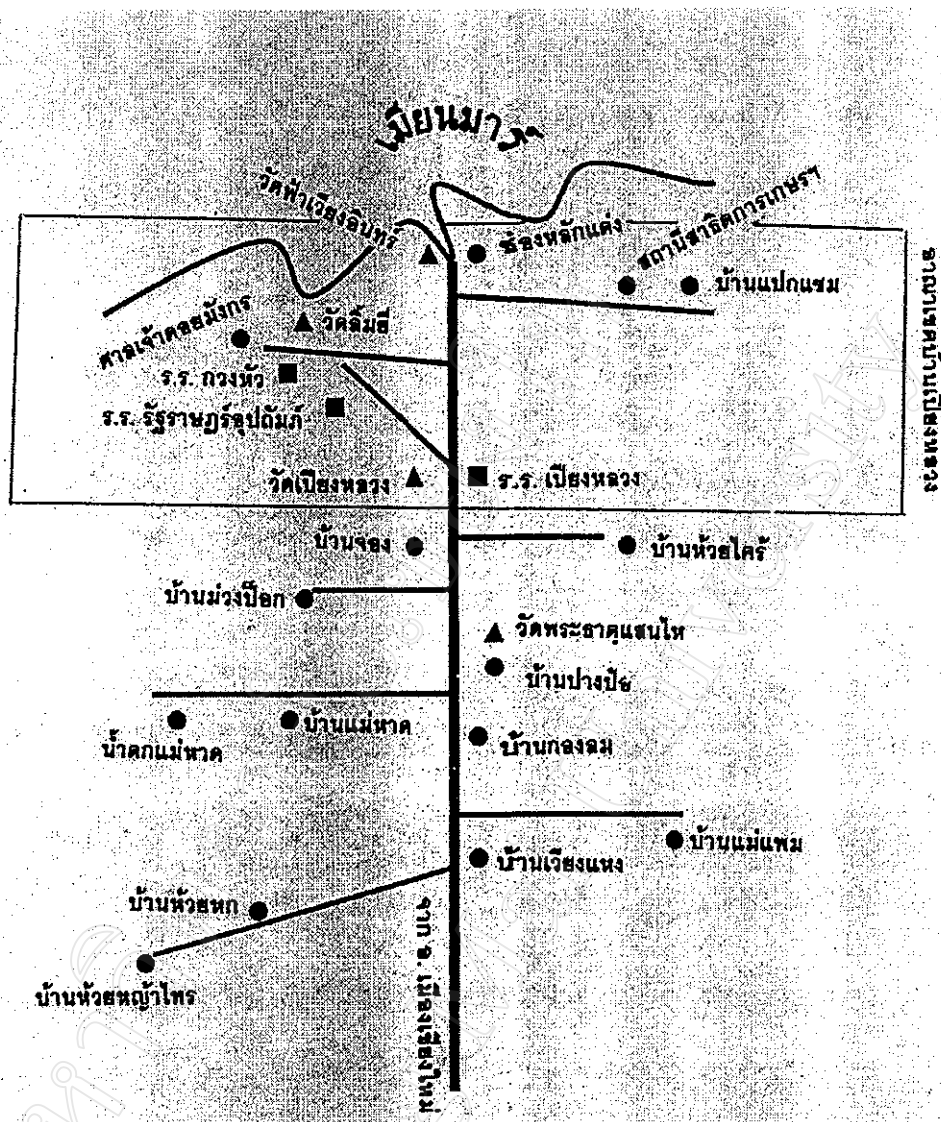
เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการปกครอง การพัฒนา และรักษาความสงบ ทางราชการจึงได้ยกฐานะของตำบลเมืองแหงให้เป็นกิ่งอำเภอเวียงแหง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2524 และต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอเวียงแหง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2536 ตามประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 110 ตอนที่ 179 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2536 (ประวัติพระบรมธาตุ
แสนไห, 2542)



ภาพ 1 แสดงจุดที่ตั้งของบ้านเปียงหลวง

ที่มา : ปรับจากแผนที่เที่ยวทั่วไทย ของบริษัทเซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด, 2544



ภาพ 2 แสดงอาณาเขตของบ้านเปียงหลวง

4.2 ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

บ้านเปียงหลวง มีประชากรทั้งหมด 1,868 ครัวเรือน จำนวน 8,684 คน ประชากรส่วนหนึ่งเป็นคนไทยล้านนา หรือ "คนเมือง" ซึ่งเป็นกลุ่มคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเวียงแหง และมีบางส่วนที่ย้ายมาจากท้องถิ่นอื่น มาตั้งรกรากในบ้านเปียงหลวงเพื่อทำการค้า นอกจากกลุ่มคนไทยล้านนาแล้ว ที่บ้านเปียงหลวงยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อีกสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มไทยใหญ่ (คนไต) กลุ่มจีนฮ่อ ที่อาศัยอยู่รวมกันในบ้านเปียงหลวง ขณะเดียวกันในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงของบ้านเปียงหลวงยังมีชุมชนของชาวเขาเผ่าต่างๆอาศัยอยู่หลายเผ่า เช่น ลีซอ บ้านแปกแถม มูเซอแดงบ้านห้วยหญ้าไทร และ กระเหรี่ยงบ้านแม่แพม

กลุ่มไทยใหญ่ ไทยใหญ่เป็นเผ่าพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนาน เดิมอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำอิระวดี ปัจจุบันกระจายอยู่ในหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ (สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์, 2544 : 6-7, 55)

1. ประเทศเมียนมาร์ ในเขตรัฐไทยใหญ่ คือรัฐชาน (Shan State) มีเมืองต่างๆ ที่เป็นเมืองของไทยใหญ่มาแต่โบราณ ได้แก่ แสหนวี สีป้อ น้ำคำ หมูเจ เมืองนาย เมืองปัน เมืองยองห้วย เมืองตองจี เมืองกาเล เมืองยาง เมืองมิด และเมืองอื่นๆ

2. ประเทศจีน มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน ได้แก่ เมืองมาว เมืองวัน เมืองหล้า เมืองตี เมืองซอน เมืองเจฝาง เมืองแลง เมืองฮิม เมืองยาง เมืองกึ่งม้า เมืองตึง เมืองแสง เมืองบ่อ เมืองเชียงกู่ เมืองเมื่อง

3. ประเทศไทย ในบริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน

4. ประเทศอินเดีย ในรัฐอัสสัม ซึ่งพบว่ามีชาวไทยใหญ่ที่อพยพจากประเทศเมียนมาร์ เข้าไปตั้งหลักฐานมานานกว่า 600 ปี

5. ประเทศลาว มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ

จากเอกสารพื้นเมือง ตำนาน พงศาวดารต่างๆ พบว่าไทยใหญ่ได้ผ่านความเจริญรุ่งเรือง และล่มสลายมาหลายยุคหลายสมัย การล่มสลายของอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่เช่น อาณาจักรมาวหลวง อาณาจักรแสหนวี และอาณาจักรอังวะ ของไทยใหญ่ในอดีต เกิดจากปัจจัยหลายประการคือ (สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์, 2544: 226-233)

1. ความรุ่งเรืองของอาณาจักรไทยใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้นำ เมื่อเจ้าฟ้าองค์ต่อมาขาดความเข้มแข็ง จะไม่สามารถควบคุมหัวเมืองต่างๆ เอาไว้ได้

2. ความขัดแย้งในบรรดาเหล่าเจ้าฟ้าต่างๆ ที่ต้องการช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่ เมื่อผู้นำเกิดความแตกแยก การปกครองและการบริหารก็ขาดประสิทธิภาพ

3. ความเข้มแข็งของประเทศเพื่อนบ้านเช่นจีน และเมียนมาร์ (ยุคของพระเจ้าบุเรงนอง แห่งเมืองตองอู) รวมถึงนักล่าอาณานิคมตะวันตกอย่างประเทศอังกฤษ

4. สภาพภูมิประเทศของรัฐไทยใหญ่ ซึ่งมีภูเขาล้อมรอบเป็นกำแพงป้องกันการรุกรานของศัตรู ขณะเดียวกันในเชิงลบก็มีผลคือ ทำให้มีกำแพงปิดกั้นความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาการสมัยใหม่จากโลกตะวันตก ทั้งด้านเทคนิค อาวุธยุทโธปกรณ์ ทำให้ไทยใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนา ก้าวไม่ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ เมื่อมีศึกสงครามจึงเสียเปรียบผู้รุกรานที่มีอาวุธและเทคนิควิธีที่ทันสมัยกว่า

ไทยใหญ่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของเมียนมาร์ในสมัยของพระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์แห่งเมืองตองอู อำนาจของอาณาจักรไทยใหญ่ถูกริดรอน เหลือเป็นเพียงเมืองเล็กๆ ปกครองโดยเจ้า

ฟ้าไทยใหญ่เหมือนเดิม แต่เมียนมาร์จะเป็นผู้เลือกภัยพิบัติ ไทยใหญ่ถูกกดขี่ข่มเหงอย่างรุนแรงจากการปกครองของเมียนมาร์ ชาวไทยใหญ่ส่วนหนึ่งจึงลุกขึ้นมาต่อสู้และปลดแอกเป็นอิสระจากเมียนมาร์ แต่หลังจากนั้นเพียง 3 ปี พวกล่าอาณานิคมของอังกฤษได้เข้ายึดเมียนมาร์ และเจรจาให้ไทยใหญ่ยอมสวามิภักดิ์ต่อพระนางวิกตอเรียแห่งอังกฤษ ในเดือนมีนาคม 2533 ไทยใหญ่จึงตกอยู่ในการปกครองของอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (สามลอ อ่องมิด, 2544 : สัมภาษณ์)

12 กุมภาพันธ์ 2490 "สนธิสัญญาปางหลวง" ได้ถูกจัดทำขึ้นเป็นข้อตกลงระหว่างสมาชิกรัฐสภาพม่า เจ้าฟ้าไทยใหญ่แห่งรัฐฉาน ผู้แทนจากรัฐคะฉิ่น ผู้แทนจากรัฐกระเหรี่ยง และชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เพื่อร่วมกันเรียกร้องอิสรภาพจากอังกฤษ โดยมีเนื้อความสำคัญระบุว่าหลังจากนี้อีก 10 ปี ชนทุกกลุ่มจะมีเอกราช แยกตัวออกจากกันได้ และกลุ่มผู้เรียกร้องได้รับชัยชนะ ประธานการเรียกร้องเอกราชครั้งนั้นคือ นายพล อุอ่องซาน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของเมียนมาร์ และได้พยายามปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับกลุ่มพันธมิตร แต่นักการเมืองนักการทหารเมียนมาร์คนอื่นๆ กลับมองเห็นว่า เมื่อชนกลุ่มต่างๆ แยกตัวออกเป็นอิสระแล้ว เมียนมาร์จะถูกลดความสำคัญลงกลายเป็นเพียงประเทศเล็กๆ และก่อนที่ชนกลุ่มต่างๆ จะได้รับเอกราชตามที่รอคอย ได้มีทหารเมียนมาร์กลุ่มหนึ่งบุกเข้ากวาดกระสุนเข้าไปบุคคลสำคัญจากกลุ่มต่างๆ รวมทั้งนายพลอุอ่องซาน เสียชีวิตทั้งหมดในขณะที่กำลังทำการประชุมในรัฐสภา (นิตยสารชีวิตต้องสู้, 2544 : 12-15)

ชาวไทยใหญ่บ้านเปียงหลวง เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากเมืองต่างๆ ในเขตรัฐฉาน เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำกินในพื้นที่บ้านเปียงหลวง รวมทั้งพื้นที่อื่นๆ ในเขตอำเภอเวียงแหง (เต็งหยุ่น ถายนาง, 2545 : สัมภาษณ์) อันได้แก่ บ้านเวียงแหง บ้านจอง และบ้านใหม่มะกายอน (ดูภาพ 2) การที่ชาวไทยใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านเปียงหลวง และอำเภอเวียงแหง น่าจะมีสาเหตุจากหลายประการ (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง, 2544 : สัมภาษณ์) ได้แก่

1. การที่บ้านเปียงหลวงมีพรมแดนติดต่อกับรัฐฉาน ซึ่งเป็นรัฐไทยใหญ่ในประเทศเมียนมาร์ ซึ่งในสมัยก่อนการแบ่งปันเขตแดนไม่ชัดเจน การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่ทั่วถึง การเดินทางเข้าออกพรมแดนโดยทางบริเวณนี้เป็นไปอย่างสะดวก

2. พ่อเมืองเวียงแหงในอดีต คือนายเหง ชาววา เป็นคนไทยใหญ่ที่อพยพมาจากเมืองปัน เขตรัฐฉาน เป็นเหตุให้ชาวไทยใหญ่จำนวนมากได้อพยพตามมาสมทบ

3. สภาพภูมิประเทศของอำเภอเวียงแหง เป็นที่ราบผืนใหญ่ มีภูเขาเป็นป้อมปราการธรรมชาติ มีแม่น้ำไหลผ่าน มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการตั้งรกรากอยู่อาศัย

ปัจจุบันกลุ่มไทยใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่มากที่สุดในบ้านเปียงหลวง และอำเภอเวียงแหง เป็นกลุ่มที่ยังคงดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์เป็นอย่างดี

กลุ่มจีนฮ่อ จีนฮ่อ คือกลุ่มคนจีนยูนนาน ที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ ชาวไทยใหญ่จะเรียกว่าจีนฮ่อ คนเมือง จะเรียกว่า "แซ่" หรือ แซ่ฮ่อ จีนฮ่อคืออดีตทหารจีนคณะชาติของกองพล 93 หรือที่รู้จักกันในนามของกองกำลังทหารจีนก๊กมินตั๋ง เป็นกองกำลังทหารที่เคยเข้าร่วมทำการรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศเมียนมาร์ (เหวินก๊วย แซ่หลี่, 2545 : สัมภาษณ์) และเมื่อสงครามยุติจึงได้ถอนกำลังกลับประเทศจีน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2492 ได้เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างจีนคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตงกับรัฐบาลจีนก๊กมินตั๋งของนายพลเจียงไคเช็ค สงครามครั้งนั้นชัยชนะตกเป็นของพรรคคอมมิวนิสต์ ชาวจีนก๊กมินตั๋งจึงได้ถอนตัวไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน แต่มีกำลังพลบางส่วนที่อยู่ทางตอนใต้ของเมืองคุนหมิงในมณฑลยูนนานได้อพยพเข้าสู่เมียนมาร์ในเขตของรัฐฉาน มีการแปรสภาพจัดกองกำลังใหม่ โดยมีอาสาสมัครพลเรือนที่ลี้ภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาสมทบจัดตั้งกองบัญชาการขึ้นที่ท่าซี้เหล็ก ตรงข้ามกับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายของไทย ในปีต่อมา นายพลหลี่ หมี่ ซึ่งเป็นอดีตแม่ทัพที่ 8 ของกองพล 93 ซึ่งมีชื่อเสียงมากด้านการรบ ได้หลบหนีจากไต้หวัน เข้ามาเป็นผู้นำของกลุ่มทหารก๊กมินตั๋งที่ท่าซี้เหล็ก รัฐบาลทหารเมียนมาร์ทำการกวาดล้างอย่างหนักเพื่อผลักดันให้ทหารจีนพลัดถิ่นกลุ่มนี้ออกจากพื้นที่ของตน แม้ว่าการดำเนินการของเมียนมาร์ครั้งนั้นไม่สำเร็จ แต่ก็มีผลทำให้กลุ่มทหารจีนพลัดถิ่นกลุ่มนี้ย้ายกองบัญชาการ ไปตั้งที่เมืองสาตซึ่งยังคงอยู่ในเขตของรัฐฉาน หลังจากนั้นก็มีอาสาสมัครพลเรือนอีกจำนวนมากที่หลบหนีภัยทางการเมืองเข้ามาสมทบกับกองกำลังที่เมืองสาต นายพลหลี่ หมี่ สร้างกองทัพอพยพทหารจีนขึ้นใหม่ได้อย่างเข้มแข็งเป็นปีกแผ่น และเมื่อมีขีดความสามารถเพียงพอจึงได้กลับไปโจมตีกลุ่มจีนคอมมิวนิสต์ในเมืองเจิ้นคัง เมืองลูซี และเมืองเจิ้งหม่า ของมณฑลยูนนาน และสามารถยึดเมืองเหล่านี้คืนจากจีนคอมมิวนิสต์ได้ ต่อมาจึงได้ย้ายที่มั่นจากเมืองสาต ไปอยู่ที่เมืองเชียงลับ รัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้ทำการร้องเรียนผ่านองค์การสหประชาชาติ ให้ทำการอพยพกลุ่มทหารจีนพลัดถิ่นกลับไปได้หวัน ขณะเดียวกันก็ได้ขอกำลังสมทบจากจีนคอมมิวนิสต์ทำการต่อสู้ เพื่อขับไล่คนจีนกลุ่มนี้ออกจากเมียนมาร์ ในที่สุดกองทัพอพยพทหารจีนพลัดถิ่นก็แตกพ่าย กำลังพลส่วนหนึ่งอพยพกลับไปได้หวันโดยการประสานงานของสหประชาชาติ ส่วนที่ไม่ประสงค์จะกลับไปได้หวันได้หลบหนีเข้าไปอยู่ในประเทศลาว ส่วนหนึ่งหลบหนีเข้าสู่ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (กองทัพบกที่ 3 ของนายพล หลี่ เหวิน ฝาน) และอีกส่วนหนึ่งหลบหนีเข้าไปอยู่ที่บ้านป่าซางทางทิศตะวันตกของดอยตุง จังหวัดเชียงราย (กองทัพบกที่ 5 ของนายพลต้วน ซี เหวิน) ต่อมากลุ่มของกองทัพบกที่ 3 ได้ย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านถ้ำจ๊อบ อำเภอฝาง และกองทัพบกที่ 5 ได้ย้ายไปอยู่ที่ดอยแม่สะลอง อำเภอแม่จัน (กาญจนะ ประภาศวุฒิสาร, 2538 :13-19)

ต่อมาได้มีมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2513 ให้ยอมรับการตั้งถิ่นฐานของผู้ลี้ภัยอดีตทหารจีนคณะชาติ ทำการปลดอาวุธ ให้แปรสภาพเป็นราษฎรธรรมดา และได้จัดสรรที่ดินใน 13 พื้นที่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ให้ชนกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานอันได้แก่ (กองกำลังนเรศวร, เอกสารอัดสำเนา)

1. บ้านรักไทย ตำบลหมอกจำแป๋ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
3. บ้านห้วยไคร้ ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
4. บ้านแก่งน้อย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
5. บ้านหนองกุก (บ้านอรุโณทัย) ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
6. บ้านถ้ำจอบ (บ้านสันติวงษา) ตำบลหนองป่า อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
7. บ้านสันมะกอกหวาน ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
8. บ้านหลวง ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
9. บ้านหัวเมืองงาม (บ้านสุฤทัย) ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่
10. บ้านแม่สะลอง (บ้านสันติคีรี) ตำบลแม่สะลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย
11. บ้านห้วยมู (บ้านห้วยหม้อ) ตำบลแม่สะลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย
12. บ้านแม่แอบ ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
13. บ้านผาตั้ง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

และบ้านเปียงหลวง ก็เป็นหนึ่งใน 13 พื้นที่ดังกล่าว ที่ได้รับอนุมัติให้ใช้ที่ดินจำนวน 7,000 ไร่สำหรับเป็นที่ทำกินของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ

ในพื้นที่ใกล้เคียงบ้านเปียงหลวงยังมีหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น มูเซอ ลีซอ และกระเหรี่ยง อาศัยอยู่ หมู่บ้านชาวเขาที่ตั้งอยู่ในบริเวณนี้ เช่น มูเซอแดงบ้านห้วยหญ้าไทร กระเหรี่ยงบ้านแม่แพม และลีซอบ้านแพกแหม เป็นต้น

มูเซอแดงบ้านห้วยหญ้าไทร ห้วยหญ้าไทร เป็นชื่อของลำห้วยขนาดเล็กที่เกิดจากป่าต้นน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ลำห้วยนี้แม้จะเป็นเพียงธารน้ำเล็กๆ แต่ก็เป็นหนึ่งในลำห้วยหลายสาย ที่ไหลลงสู่แม่น้ำแดง กลายเป็นแม่น้ำสายสำคัญทางด้านเกษตรกรรมอีกสายหนึ่ง ที่ไม่ใช่หล่อเลี้ยงเฉพาะคนในอำเภอเวียงแหงเท่านั้น แต่จะไหลผ่านอีกหลายพื้นที่ใน

อำเภออื่นก่อนที่จะไปรวมกับแม่น้ำปิง จากความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติเป็นอย่างดี ทำให้ ชาวมุเซอแดงกลุ่มหนึ่ง ได้อพยพจากป่าบริเวณห้วยงู ซึ่งอยู่ในเขตของตำบลเมืองคอง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณห้วยหญ้าไทร เมื่อประมาณยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา เพราะเห็นว่าพื้นที่บริเวณห้วยหญ้าไทรมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคืออยู่ใกล้โรงพยาบาล ปัจจุบันบ้านห้วยหญ้าไทรมีประชากรอยู่ทั้งหมด 35 หลังคาเรือน จำนวน 150 คน (ผู้ใหญ่บ้านห้วยหญ้าไทร 2545 : สัมภาษณ์)

มุเซอแยกออกเป็น 23กลุ่ม มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ใดยังไม่ทราบแน่ชัด แต่ในประเทศไทย มีชาวมุเซออาศัยอยู่บริเวณจังหวัดทางภาคเหนือ เช่นเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แม่ฮ่องสอน คือ มุเซอดำ มุเซอแดง มุเซอปลา มุเซอภูเขา มุเซอลาป่า มุเซอเฉล (ยศ สันตสมบัติ และคณะ, 2544:93) มุเซอจะเรียกตัวเองว่า "ลาหู่" มีความหมายว่าเป็นเชื้อที่อาศัยอยู่ตามป่าเขา

ชาวมุเซอแดงจะประกอบชีพในการทำไร่ข้าวและข้าวโพด เป็นการปลูกไว้สำหรับรับประทานในครัวเรือนเท่านั้น รายได้ของชาวมุเซอแดงปัจจุบันจึงมาจากการเลี้ยงสัตว์ประเภทวัวควาย หมู และไก่ โดยนอกจากจะเลี้ยงไว้รับประทานแล้ว ยังเลี้ยงไว้สำหรับขายให้แก่คนจากหมู่บ้านอื่นด้วย ในหมู่บ้านห้วยหญ้าไทรมีเรือนพักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวน 2 แห่ง เป็นลักษณะของห้องโถงกว้าง ผนังทำด้วยไม้ไผ่ หลังคามุงใบตองก้อ พื้นเป็นดินเหนียวอัดแน่น ยกแคร่ขึ้นเป็นลักษณะยาวติดผนังสามด้าน ด้านหน้าเป็นประตูเข้าออก จัดที่นั่งนอนไว้บนแคร่นอนเรียงกันไป เจ้าของที่พักจะได้คำตอบแทน 20 - 30 บาท ต่อคน / ต่อคืน และรายได้จากการจัดหาเครื่องดื่มมาบริการนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งหมดเป็นคนต่างชาติที่นิยมการท่องเที่ยวแบบทัวร์ป่า จะมาเป็นกลุ่มๆละ 10-15 คน เดินเท้าเข้ามาเข้ามาพักที่หมู่บ้านมุเซอห้วยหญ้าไทร และเดินทางต่อไปยัง ปางดงเพื่อล่องแพแม่น้ำแดงไปขึ้นที่อำเภอเชียงดาว ชาวมุเซอแดงที่มีเวลาว่างจะทำของที่ระลึกเล็กๆ น้อยๆ ประเภทผ้าทอ ทำเป็นผ้าผูกศีรษะ ผ้าผูกเอว กำไลข้อมือ กระเป๋าสีชาวดิน จำหน่ายให้นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้เสริม นอกจากอาชีพหลักคือการเลี้ยงสัตว์และการทำไร่

ลือชอบ้านแปกแซม ตั้งชุมชนอยู่ห่างจากบ้านเปียงหลวงไปทางทิศตะวันตกประมาณ 13 กิโลเมตร ตามถนนดินแดงคดเคี้ยวเลี้ยวเลาะไปตามสันเขา ติดแนวชายแดนเมียนมาร์ ลือชอกลุ่มนี้ได้อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดนไทยมานาน และได้อพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวรที่บ้านแปกแซม เมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันบ้านแปกแซมมีประชากรทั้งหมดจำนวน 122 ครัวเรือน จำนวน 630 คน อาชีพหลักคือ คือการปลูกข้าว และข้าวโพด (อำนาจ หลีเจียะ, 2545 : สัมภาษณ์)

"ลื้อซอ" เป็นภาษาที่คนพื้นราบเรียก แต่ชนเผ่าลื้อซอจะเรียกตนเองว่า "ลื้อซุ" ถิ่นฐานเดิมของลื้อซออยู่บริเวณต้นแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวินตอนเหนือของธิเบตและมณฑลยูนนานของจีน เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2462-2464 อาศัยอยู่ทางจังหวัดในภาคเหนือของไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตาก และกำแพงเพชร ลื้อซอแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือลื้อซอลายและลื้อซอดำ กลุ่มที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยคือ "ลื้อซอลาย" ส่วนลื้อซอดำจะอาศัยอยู่ในแถบประเทศจีนและประเทศเมียนมาร์ (ยศ สันตสมบัติ และคณะ, 2544 : 149) ลื้อซอบ้านแปกแซมจะปลูกบ้านลดหลั่นกันไปตามไหล่เขา สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ลักษณะบ้านหลังคามุงจาก ฝาทำด้วยไม้ไผ่ พื้นบ้านเป็นดินเหนียวอัดแน่นที่ถูกขัดจนมันคล้ายกับซีเมนต์ ตัวบ้านจะไม่มีหน้าต่าง แต่ไม่มีกลิ่นอับชื้นเพราะฝาที่ทำด้วยไม้ไผ่จะสามารถถ่ายเทและระบายอากาศได้ดีอยู่แล้ว ในตัวบ้านประกอบด้วยห้องนอนเจ้าของบ้าน โถงใหญ่สำหรับแขก และห้องครัว ห้องน้ำจะทำแยกจากตัวบ้านต่างหากเป็นส่วนซิมที่ถูกสุขลักษณะฝาท้องน้ำทำด้วยไม้ไผ่ เช่นเดียวกับตัวบ้าน ในหมู่บ้านแปกแซมยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จะอาศัยการจุดเทียนไข และแสงสว่างตามธรรมชาติจากแสงจันทร์ที่สาดส่องเข้ามาในตัวบ้าน เฉพาะชาวบ้านที่มีฐานะดีบางคนเท่านั้นที่จะซื้อเครื่องปั่นไฟมาใช้เอง (มนัส เล่าป้า, 2545 : สัมภาษณ์) การออกนอกบ้านตอนกลางคืนจะอาศัยเพียงความสว่างจากแสงจันทร์แสงดาวและไฟฉายที่จะมีไว้ประจำบ้านเท่านั้น ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานได้เข้ามาให้คำแนะนำช่วยเหลือ เพื่อให้ชาวลื้อซอบ้านแปกแซมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คำแนะนำและการช่วยเหลือต่างๆ ของหน่วยงานราชการจะยึดหลักการพึ่งพาตนเองและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือได้แก่ สถานีสาริตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้ให้คำแนะนำส่งเสริมชาวบ้านในการปลูกต้นไม้ และกาแฟ ตลอดจนการปลูกพืชผักเมืองหนาว ทหารจากกองพันพัฒนาสังกัดกองทัพบก 3 ได้เข้ามาให้ความรู้และสอนให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการจัดทำ "ตู้เย็นข้างบ้าน" โดยการจัดสรรเนื้อที่ภายในบริเวณบ้านทำการปลูกพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิดไว้รับประทานในครอบครัว การเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ไว้กินไข่และกินเนื้อ เลี้ยงปลาไว้ในบ่อเล็กๆ ภายในบริเวณบ้าน มีการวางแผนจัดการเรื่องระบบน้ำ ทำประปาภูเขาเพื่อนำน้ำจากลำห้วยเข้ามาใช้ในหมู่บ้าน หน่วยงานสาธารณสุขก็เข้ามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องสุขอนามัย เช่น การทำอาหารให้สุกก่อนรับประทาน การทำส้วมซึม การรักษาความสะอาดภายในที่พักอาศัย เป็นต้น

หมู่บ้านลื้อซอแปกแซม เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีความน่าสนใจในเชิงของการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระเหรี่ยงบ้านแม่แพม "กระเหรี่ยง" เป็นชนชาติอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการดำรงเผ่าพันธุ์สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน แต่เดิมชนชาติกระเหรี่ยงอาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำสาละวิน และอพยพเข้าไปในเมียนมาร์ เป็นชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งในบรรดาหลายกลุ่มที่เรียกรวมความเป็นอิสระภาพจากการปกครองของเมียนมาร์ และมีการสู้รบกันเรื่อยมา ชาวกระเหรี่ยงเป็นชนชาติที่รักความสงบเมื่อมีปัญหาเรื่องสงคราม คนส่วนหนึ่งจึงอพยพเข้าสู่ประเทศไทยและเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทยทางภาคเหนือ

กระเหรี่ยงแบ่งออกโดยยึดตามหลักภาษาศาสตร์ เป็น 4 กลุ่มใหญ่ (ยศ สันตสมบัติ และคณะ, 2544 : 73) ได้แก่

1. กระเหรี่ยงสกอร์ (Sagw) เป็นกลุ่มกระเหรี่ยงที่มีจำนวนมากที่สุด อาศัยอยู่ทั่วไปในภาคเหนือตอนบนเรียกตัวเองว่า "จกอ" แต่คนไทยในภาคเหนือจะเรียกว่า ยาง ยางกะเลอ หรือ ยางขาว

2. กระเหรี่ยงโป (Pwo) อาศัยอยู่แถบอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีอยู่ที่จังหวัดลำพูน แพร่ อุทัยธานี และกาญจนบุรี กระเหรี่ยงโปจะเรียกตัวเองว่า พล่อ หรือ โพล่ง คนไทยจะเรียกพวกเขาว่า ยางदैะदै

3. กระเหรี่ยงคยา (Kyah) อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มนี้คนไทยจะเรียกว่า ยางแดง

4. กระเหรี่ยงตองสู (Tongsue) อาศัยอยู่เฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนเช่นกัน

บ้านแม่แพม เป็นหมู่บ้านกระเหรี่ยงขาวหรือกระเหรี่ยงสกอร์ เป็นหมู่บ้านที่ยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่าย สวยงาม มีสมาชิกในหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 67 ครอบครัว จำนวน 680 คน (ผู้ใหญ่บ้านแม่แพม, 2545 : สัมภาษณ์) ที่ตั้งของชุมชนอยู่ห่างจากตัวอำเภอเวียงแหง ประมาณ 6 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางรองซึ่งแยกจากเส้นทางหลักคือ ถนนสายแม่จาง-เปียงหลวง ที่บ้านป่าไผ่ ลักษณะเส้นทางเป็นถนนดินแดง ระยะทาง 5 กิโลเมตร การเข้าถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยสะดวก แต่ก็ไม่ลำบากนักเพราะเป็นทางราบไม่ใช่ทางขึ้นเขา

เดิมกระเหรี่ยงบ้านแม่แพม อาศัยอยู่ที่ "แม่ฮ่องจู้" ประชากรชาวกระเหรี่ยงที่มาอยู่รวมกันนี้ส่วนหนึ่งอพยพมาจากอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากบ้านแม่แตง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันคือหมู่บ้านลีซอแม่แตง อาชีพเดิมของชาวกระเหรี่ยงคือการล่าสัตว์และการหาของป่า และมีคนกลุ่มหนึ่งได้เข้าไปหาของป่าและล่าสัตว์ในบริเวณที่เป็นหมู่บ้านแม่แพมปัจจุบัน และพบว่าสภาพพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ราบผืนใหญ่ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และยังมีแม่น้ำแม่ไหลผ่าน จึงได้ชวนกันอพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณห่าง

จากหมู่บ้านแม่แพมปัจจุบันประมาณ 1 กิโลเมตร ต่อมาเกิดหิวตโรคระบาด ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงได้ทำการอพยพโยกย้ายอีกครั้งเข้ามาอยู่ ณ ที่ตั้งของบ้านแม่แพมในปัจจุบัน ซึ่งจนถึงขณะนี้เป็นเวลาพร้อมร้อยปีผ่านมาแล้ว

กระเหรี่ยงบ้านแม่แพม เป็นชนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ มีคุณค่าในด้านการศึกษาทั้งเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม

นอกจากความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว บ้านเปียงหลวงยังเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ที่น่าสนใจ และมีคุณค่าต่อการศึกษารเรียนรู้ ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น งานประเพณี การละเล่น อาหาร ภาษา การแต่งกาย ศาสนา และการประกอบอาชีพ

4.3.1 งานประเพณี บ้านเปียงหลวงเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายแตกต่างในด้านประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ประเพณีสำคัญของชุมชนบ้านเปียงหลวงสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปอยสง่าลอง เป็นประเพณีการบวชลูกหลานเข้าเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา เหมือนประเพณี "ปอยบวชลูกแก้ว" ของชาวไทยล้านนา จะทำกันในช่วงที่ปิดภาคเรียนของเด็กช่วงประมาณเดือนมีนาคม - เมษายน ชาวไทยใหญ่จะนำลูกหลานของตนที่อายุไม่เกิน 12 ปี มาบวช เพราะถือว่าเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่บริสุทธิ์ สะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ ควรที่จะได้เข้ารับการอบรมบ่มนิสัยในบวรพุทธศาสนา เพื่อปูพื้นฐานขัดเกลาจิตใจให้พร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีค่าของสังคมต่อไป สง่าลองจะแต่งตัวและแต่งหน้าอย่างสวยงาม ประดับร่างกายด้วยดอกไม้และเครื่องประดับตกแต่งนานาชนิด ชาวไทยใหญ่จะเปรียบผู้ที่เข้าบวชเป็น "เจ้าชาย" อันหมายถึงเจ้าชายสิทธัตถะ หรือพระพุทธเจ้า ก่อนที่จะมาเป็นสง่าลอง เด็กๆ จะต้องมาอบรมที่วัดเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าพิธีบวช ฝึกกล่าวคำอาราธนาและการรับศีล สอนให้ทราบถึงกฎเกณฑ์ในการใช้ชีวิตในสถานภาพของสามเณร ปอยสง่าลองในอดีตจะมีการเฉลิมฉลองกันถึง 7 วัน 7 คืน ปัจจุบันได้ลดระยะเวลาเหลือเพียง 3 วัน 3 คืน เนื่องจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ก่อนที่จะมีงานปอยสง่าลองหนึ่งวัน เด็กที่จะเข้าบวชต้องไปรวมกันที่วัดเพื่อโกนผม อาบน้ำชำระล้างร่างกาย และนุ่งห่มด้วยผ้าขาว แต่จะกลับมานอนที่บ้าน วันรุ่งขึ้นจึงจะไปวัดอีกครั้งเพื่อแต่งตัวเป็นสง่าลอง หลังจากนั้นจะนำสง่าลองทั้งหมดมาแห่ในบริเวณวัด สง่าลองจะขี่คอของญาติพี่น้องที่เป็นชายหนุ่มร่างกายแข็งแรงซึ่งรับอาสาเป็นเสมือนม้ารับใช้สง่าลอง (ดูภาพ 3) เพราะในระยะ

สามวันนี้จะห้ามมิให้เท้าของสา่งลองเหยียบพื้น นอกจากจะแห่ในวัดแล้วยังมีการแห่ไปตามบ้านของญาติพี่น้องหรือผู้เป็นที่เคารพ นับถือเพื่อเป็นการขอขมา หลังจากนั้นสา่งลองจะมาพักผ่อนในสถานที่พักซึ่งจัดไว้ในบริเวณวัด เป็นลักษณะของขุ่มที่ปักชั่วคราวของ สา่งลองแต่ละคนเรียงรายกันไป เพื่อนบ้านที่ต้องการร่วมทำบุญด้วยก็จะแวะเข้ามาตามขุ่มต่างๆ ในวันที่สองก็ยังคงมีการแห่เหมือนวันแรก รวมทั้งแห่เครื่องไทยทานต่างๆ ไปที่วัด วันที่สามเป็นวันบวช การดำเนินศาสนพิธีจะคล้ายกับของคนไทย เพียงแต่ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาไทยใหญ่ สา่งลองที่ได้รับการบวชแล้วก็จะกลายเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่จะบวช 15 - 30 วัน และมีบางส่วนที่บวชระยะยาวเพื่อเล่าเรียนด้านศาสนา ในช่วงที่มีปอยสา่งลอง ตอนกลางคืนที่วัดจะจัดงานรื่นเริง มีการแสดงอันเป็นเอกลักษณ์ของไทยใหญ่ เช่น การแสดงจิตไต กล้านางนก กล้าโดว กล้าแลว เป็นต้น ในงานจะมีการนำอาหารและขนมของไทยใหญ่มาจำหน่าย เช่น ข้าวมูลหุลาม ข้าวตอก และถั่วพู เป็นต้น (พระอาจารย์เกียรติศักดิ์ วัดห้วยไคร้, 2545 : สัมภาษณ์)



ภาพ 3 ภาพการแห่สา่งลอง

สา่งลองที่อยู่บนคอกญาติพี่น้องที่เป็นชายหนุ่มร่างกายแข็งแรง

2) ประเพณีแข่งต่างปี๊ด ชาวไทยใหญ่ในบางพื้นที่จะเรียกประเพณีนี้ว่า "ประเพณีจองพารา" หรือ "ประเพณีตานหอพะเจ้า" อันเป็นประเพณีที่ทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันออกพรรษาของคนไทย ทำให้เกิดสิริมงคลต่อคนในครอบครัว เกิดความ

ร่วมเย็นเป็นสุข คำขายรุ่งเรือง ทำการเกษตรได้ผล คำว่า "แข่ง" หมายถึงภาชนะบรรจุของที่ทำจากไม้ไผ่ "ต่าง" แปลว่าบรรจุทุกหรือแท่นที่นั่ง "ปู้ด" คือคำว่าพุทธหมายถึงพระพุทธเจ้า แข่งต่างปู้ดก็คือการทำที่สำหรับเป็นที่พักหรือนั่งสำหรับพระพุทธเจ้า ส่วนคำว่าจองพารา มาจากคำว่า"จอง" ซึ่งแปลว่าวัด และ "พารา" แปลว่า "พระพุทธเจ้า" รวมความแล้วหมายถึงการสร้างที่พักหรือที่ประทับสำหรับพระพุทธเจ้าอีกเช่นกัน

ตำนานที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแข่งต่างปู้ดที่เล่าสืบต่อกันมามีอยู่ว่า ในอดีตกาลพระอุปคุต (ตามความเชื่อของชาวไทยใหญ่หมายถึงพระพุทธเจ้า แต่ ที. ดับบลิว. ริส เดวิดส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธศาสนาในชมพูทวีป, 2515 : 433-434, ว่าพระอุปคุตเป็นพระมหาเถระที่มีชื่อเสียงโด่งดังในยุคสมัยของพระเจ้าอโศก อันเป็นยุคหลังจากที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จปรินิพพานแล้ว และนอกจากนี้ ที. ดับบลิว. ริส. เดวิดส์. ได้อ้างถึงหนังสือปฐมสมโพธิกถา ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า พระอุปคุตเป็นพระบรมโพธิสัตว์ ปราธมนาทพุทธภูมิ มีสถานที่อาศัยอยู่ในปราสาทแก้วกลาง ทะเลลึก และได้รับนิมนต์ให้มาช่วยปราบพญามารที่จะมาทำลายพิธีฉลองพระบรมธาตุเจดีย์ของพระเจ้าอโศก) ได้เสด็จเดินทางมาทางน้ำมายังหมู่บ้านไทยใหญ่ และออกเดินบิณฑบาตมาจนถึงยามพลบค่ำได้มาถึงบ้านของ "นางผลาญ" ซึ่งเป็นหญิงม่ายฐานะยากจน (คำว่านางผลาญ ภาษาไทยใหญ่แปลว่าหญิงผู้ยากจน) นางไม่สามารถที่จะจัดที่พักให้แก่พระอุปคุตได้ แต่ด้วยแรงศรัทธาที่มีในพุทธศาสนา นางจึงไปนำไม้ไผ่มาทำเป็นที่พักจำลองอย่างง่าย ๆ ขึ้นที่หน้าบ้านตนเองและตกแต่งประดับด้วยของเท่าที่นางพอจะหาได้ และนิมนต์ให้พระอุปคุตเข้าประทับในเรือนพักที่นางทำขึ้นจากไม้ไผ่นั้น รุ่งเช้านางก็ได้จัดเตรียมอาหารมาถวาย แต่ก็ด้วยสาเหตุที่ยากจน สิ่งที่นางหาได้ในขณะนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผลไม้ต่างๆ พระอุปคุตก็ได้ฉันท์อาหารและให้ศีลให้พรแล้วออกเดินทางต่อไป หลังจากนั้นต่อมาก็เกิดปาฏิหาริย์ทำให้ฐานะของนางผลาญดีขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดเมื่อเสียชีวิตไปก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์ เรื่องของนางผลาญผู้เปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาจึงกลายเป็นตำนานก่อให้เกิดประเพณีแข่งต่างปู้ด หรือจองพาราขึ้นในวันออกพรรษาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ก่อนจะถึงวันออกพรรษา 1 วัน ชาวไทยใหญ่ทุกครัวเรือนจะทำแข่งต่างปู้ดขึ้น โดยนำไม้ไผ่มาทำเป็นจองหรือวัดจำลองประดับด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย ดอกไม้และใบไม้ต่างๆ รวมทั้งกระดาษสีตัดเป็นรูปลวดลายคล้ายลายฉลุไม้ประดับตกแต่งตัวเรือนไม้ไผ่ หลังจากนั้นจะห่ออาหารและผลไม้ เผือกมัน มาผูกแขวนไว้กับแข่งต่างปู้ดที่ทำขึ้น พอตกเย็นก็จะยกไปตั้งที่หน้าบ้าน แล้วจุดธูปเทียน กล่าวคำอัญเชิญเพื่อให้พระอุปคุตเสด็จมาพักยังแข่งต่างปู้ดของตน เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ครอบครัว วันรุ่งขึ้นตอนเช้าซึ่งตรงกับวันออกพรรษาก็จะมีการถวายข้าวหอมต๋อ (คือการนำเอาใบตองมาเย็บเป็นกระทงและบรรจุอาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน)

ตามประเพณีจะต้องตั้งแข่งต่างปืดไว้ที่หน้าบ้านเป็นเวลา 7 วัน หลังจากนั้นจะเอาไปทิ้งหรือลอยน้ำไป และจะทำขึ้นใหม่ในปีหน้า (เรณู วิริยะตานนท์, 2545 : สัมภาษณ์)

3) ประเพณีไถ่ปอยหางน้ำ เป็นประเพณีการถวายพระเจดีย์ทรายในช่วงหลังจากประเพณีสงกรานต์ ชาวไทยใหญ่จะเรียกพระเจดีย์ทรายว่า "จะตี" บางแห่งจึงเรียกงานถวายพระเจดีย์ทรายว่าปอยจะตี ตำนานเกี่ยวกับการถวายจะตีหรือเจดีย์ทรายมีอยู่ว่าในอดีตกาลมีหญิงสาวสองพี่น้องไปอาบน้ำที่แม่น้ำ ก่อนอาบน้ำได้ก่อเจดีย์ทรายเล่น ขณะนั้นพระพุทธรองค์ได้เสด็จผ่านมา หญิงทั้งสองมีความเลื่อมใสศรัทธาแต่ไม่มีอะไรจะถวายจึงได้ถวายพระเจดีย์ทรายที่ได้ก่อขึ้น และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็บังเกิดแต่เรื่องดีงามกับหญิงสาวทั้งสองคนตลอดมา จากตำนานการถวายพระเจดีย์ทรายของหญิงสาวทั้งสองคนดังกล่าว ได้กลายมาเป็นประเพณีการถวายพระเจดีย์ทรายในไถ่ปอยหางน้ำของชาวไทยใหญ่ ไถ่ปอยหางน้ำจะมีขึ้นหลังประเพณีสงกรานต์ประมาณไม่เกิน 1 เดือน (การกำหนดวันจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน แต่จะอยู่ในช่วงไม่เกินหนึ่งเดือนหลังประเพณีสงกรานต์) คำว่า "ไถ่" แปลว่าสิ้นสุด "ปอย" แปลว่างาน ส่วนคำว่า "หางน้ำ" หมายถึงช่วงท้ายของเทศกาลน้ำ(เทศกาลสงกรานต์) ไถ่ปอยหางน้ำจึงมีความหมายรวมว่า งานที่แสดงถึงการสิ้นสุดของเทศกาลสงกรานต์ ในงานไถ่ปอยหางน้ำจะมีการทำบุญและถวายพระเจดีย์ทราย โดยชาวบ้านจะช่วยกันสานไม้ไผ่เป็นที่กันสี่เหลี่ยมคล้ายกับรั้วในบริเวณลานวัด ขนาดกว้างพอสมควร กันซ้อนกันเป็นชั้นๆ ให้รูปทรงเหมือนเจดีย์เมื่อใส่ทรายลงไป ในบริเวณที่กัน วันรุ่งขึ้นชาวบ้านทุกคนจะพากันขนทรายจากแม่น้ำมากองรวมกัน ปักตุงกระดาษสีฉูดฉาดประดับตกแต่งพระเจดีย์ทราย หลังจากนั้นจะทำพิธีถวาย และรับศีลรับพรจากพระสงฆ์ ถือว่าเป็นการสิ้นสุดพิธี (สวຍ วิริยะตานนท์, 2545 : สัมภาษณ์)

4) ประเพณีไถ่ไฟเตียน เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่ทำกันหลังจากวันออกพรรษา ประมาณ 7-15 วัน "ไถ่ไฟเตียน" หมายถึงการสิ้นสุดเทศกาลจุดเทียนในช่วงระยะเวลาเข้าพรรษา ชาวไทยใหญ่จะร่วมกันสร้างเสาขนาดใหญ่ เรียกว่า "ตันเกียะ" จำนวน 4 ต้น โดยการนำเอาไม้ไผ่มาผ่าให้แตกคล้ายกับการทำฝาบ้าน นำไม้เกียะ(ไม้สน)ที่มีน้ำมันติดไฟง่ายมาทำเป็นมัดๆ วางเรียงบนไม้ไผ่ที่ผ่าไว้ หลังจากนั้นจะมัดไม้ไผ่ให้หุ้มไม้เกียะให้เป็นลักษณะเสากลมที่มีไม้เกียะอยู่ข้างใน ใช้ตอกมัดให้แข็งแรงนำไปปักไว้สี่มุมของวัด ทิวบริเวณวัดจะมีการประดับตกแต่งด้วยโคมหุแมวซึ่งทำด้วยกระดาษสีต่างๆ ลักษณะคล้ายกับดอกบัว เมื่อถึงวันงานจะจุดไฟที่ตันเกียะและที่โคมหุแมว ทำให้เกิดความสว่างไสวทั่วบริเวณวัด โดยปกติจะมีการเชิญหมู่บ้านต่างๆ มาร่วมงาน ซึ่งผู้มาร่วมจะถือโคมหุแมวจุดไฟเดินเป็นขบวนเข้าสู่วัด และนำเอาการแสดงต่างๆ เช่น

กล้าโต กล้าแลว กล้านางนก มารำโซว์ร่วมงาน ส่วนในบริเวณบ้านเรือนของชาวบ้านจะจุดไฟประดับบริเวณบ้านคล้ายกับในเทศกาลลอยกระทงของไทย บางบ้านให้เทียนไข บางบ้านจะใช้ขวดเครื่องดื่มขนาดเล็กบรรจุน้ำมันก๊าดเจาะฝาขวด ใช้ด้ายที่นิยมทำสายสิญจน์มาทำเป็นไส้ (ส่วนใหญ่เป็นขวดเครื่องดื่มประเภทชูกำลังเพราะหาได้ไม่ยาก) จุดไฟเรียงรายตามแนวรั้วและบริเวณบ้านทำให้บรรยากาศในหมู่บ้านแลดูสว่างไสวสวยงาม

5) ประเพณีตรุษจีน เป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของชาวจีนที่อาศัยอยู่ทุกหนแห่งทั่วโลก และยังมีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงชนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่อาศัยใกล้หรืออยู่ร่วมกันกับชาวจีน เช่นบรรดาชาวเขาเผ่าต่างๆ จะยึดถือวันปีใหม่ของเผ่าตนตรงกับวันตรุษจีน และก็เช่นเดียวกัน ชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวงที่ยังคงยึดมั่นและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีนี้ไว้เป็นอย่างดี วันตรุษจีน ถือว่าเป็นวันแรกของการเริ่มต้นปีใหม่ของชาวจีน โดยก่อนที่จะถึงวันปีใหม่นั้นวัน จะเป็นวันสำหรับการเตรียมจัดหาของที่จะใช้ในพิธีเซ่นไหว้ ถือว่าเป็น "วันจ่าย" การซื้อของทุกอย่างจะทำให้เสร็จในวันนี้ เพราะร้านค้าต่างๆ มักจะหยุดในวันปีใหม่นี้เหมือนกันหมด วันถัดมาชาวจีน ถือว่าเป็นวันที่ต้องทำพิธีเซ่นไหว้ คือ ไหว้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ไหว้เจ้าที่ ไหว้เทพเจ้า รวมถึงการไหว้บรรดาเหล่าผีไม่มีญาติต่างๆ และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการนำเอายันต์แผ่นใหม่มาติดที่หน้าบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลและป้องกันสิ่งเลวร้าย ในวันตรุษจีนชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวงนอกจากจะทำการเซ่นไหว้ที่บ้านของตนเองแล้ว ก็จะชวนกันไปทำพิธีเซ่นไหว้ที่วัดลี้มยี่และศาลเจ้าเงินทอง (ศาลเจ้าดอยม้งกร) หลังจากนั้นมักจะจัดให้มีงานเฉลิมฉลองต้อนรับปีใหม่วางกันที่หอประชุม "จงซาน" ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดลี้มยี่และโรงเรียนกวงหัว ชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวงจะทำอาหารคาวอาหารหวาน จำนวนมากในวันตรุษจีน ขนมนั้นไหว้ทุกอย่างจะทำกันเองเพราะที่บ้านเปียงหลวงไม่สามารถหาซื้อขนมที่ทำสำเร็จรูปได้อย่างในเมืองใหญ่ อาหารคาวหวานที่เตรียมไว้เป็นจำนวนมากนี้ ส่วนหนึ่งจะเตรียมไว้สำหรับแขกที่ไปเยี่ยมเยียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยและคนไตที่รู้จักคุ้นเคยและสนิทสนมกัน ปัจจุบันความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของชาวจีนฮ่อกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีมากขึ้น ในวันตรุษจีนของทุกปีจึงได้มีการเชิญแขกในลักษณะ "ทางการ" ได้แก่บรรดาข้าราชการ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่กลุ่มคนจีนฮ่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง เข้าร่วมงานเลี้ยงที่หอประชุมจงซานด้วย

ธรรมเนียมการให้ "แต๊ะเอีย" ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีตรุษจีน เพราะถือว่าเป็นการมอบของขวัญปีใหม่ให้แก่กันในครอบครัวและเครือญาติ ในวันตรุษจีนของทุกปี บรรดาลูกหลานชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวง ที่ออกไปทำงานในพื้นที่อื่น จะกลับมาเพื่อร่วมพิธีเซ่นไหว้ และเฉลิมฉลองปีใหม่วางกันครอบครัว (เหวินก๊วย แซ่หลี่, 2545 : สัมภาษณ์)

6) ประเพณีการไหว้พระแม่กวณอิม ชาวจีนที่บ้านเปียงหลวงทุกคนนับถือและบูชาพระแม่กวณอิม ที่บ้านจะต้องมีภาพหรือรูปปั้นของพระโพธิสัตว์กวณอิมไว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคลต่อครอบครัว เพราะเชื่อว่าพระแม่กวณอิมจะสามารถปกป้องคุ้มครองคนในครอบครัวให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ประเพณีการไหว้พระแม่กวณอิมจะจัดขึ้นปีละสามครั้ง โดยยึดกำหนดการตามปฏิทินจีนโดยครั้งแรกจะตรงกับในช่วงประมาณเดือนเมษายน ครั้งที่สองจะอยู่ประมาณช่วงเดือนกันยายน และครั้งที่สามอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม สาเหตุที่มีการไหว้ถึงปีละสามครั้งคือเพื่อเป็นการระลึกถึง วันถือกำเนิด วันออกจากบ้าน และวันที่เป็นพระแม่กวณอิม เมื่อถึงวันไหว้พระแม่กวณอิม ชาวจีนที่บ้านเปียงหลวงจะไปรวมกันที่วัดลี้ยี้ เพื่อทำพิธีไหว้และรับประทานอาหารเจร่วมกัน

7) ประเพณีการไหว้พระจันทร์ การไหว้พระจันทร์เป็นประเพณีที่ทำสืบต่อกันมาเพื่อเป็นการระลึกถึงชัยชนะที่ชาวจีนในอดีตมีต่อทหารมองโกลที่กดขี่ข่มเหงรังแกคนจีน เป็นการรำลึกให้ตระหนักถึงพลังความสมัครสมานสามัคคีที่ช่วยให้ชาวจีนเป็นผู้ชนะอยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใด พ่อหลวงเหวินก๊วย แซ่หลี่ อดีตทหารจีนคณะชาติ ได้เล่าถึงตำนานการไหว้พระจันทร์ว่า ในยุคที่จีนถูกมองโกลปกครอง ชาวจีนถูกเหยียดหยามกดขี่ข่มเหงรังแก จึงได้ร่วมกันลุกขึ้นมาต่อสู้โดยใช้วิธีการนัดหมายด้วยการเขียนข้อความสอดไว้ในขนมไหว้พระจันทร์ว่าในวันไหว้พระจันทร์ ตอนพระจันทร์เต็มดวง เป็นเวลานัดหมายที่จะรวมพลังกันฆ่าทหารมองโกล และนำขนมไปมอบให้แก่กลุ่มคนจีนทุกครัวเรือน ฝ่ายทหารมองโกลไม่ได้สงสัยหรือระคายเคืองเกี่ยวกับการนัดหมาย เพราะทราบว่าเป็นประเพณีจีนก่อนวันไหว้พระจันทร์จะมีการนำขนมไปมอบให้กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง ในวันนั้นได้นำขนมและข้าวปลาอาหารรวมทั้งสุรามาเลี้ยงเหล้าทหารมองโกลเพื่อให้เกิดความมีเมตตา โดยอ้างว่าเป็นการเลี้ยงตามประเพณี และเมื่อถึงเวลานัดหมายจึงได้ร่วมกันเช่นฆ่าทหารมองโกลจนหมดสิ้น ชัยชนะครั้งนั้นถือว่าเป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชาวจีนที่ได้เล่าให้คนรุ่นลูกหลานสืบต่อกันมา

การไหว้พระจันทร์จะทำกันที่บ้าน โดยตั้งโต๊ะเครื่องไหว้ซึ่งประกอบด้วยขนม ผลไม้ และน้ำชาไว้ในลานบ้านบริเวณที่โล่งมีการจุดธูปและเผากระดาษเงินกระดาษทองอุทิศให้แก่วิญญาณเหล่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไป (เจิ้งยี่ แซ่หยาง, 2545: สัมภาษณ์)

8) ประเพณีไหว้ศาลเจ้าเงินทอง (ศาลเจ้าดอยมังกร) ประเพณีไหว้ศาลเจ้าจะมีขึ้นทุกปีในช่วงเดือนเมษายน และเป็นวันที่กำหนดไว้ในปฏิทินจีน เมื่อถึงวันไหว้ศาลเจ้าชาว จีนฮ่อทั้งหมด จะพากันไปที่ศาลเจ้าเงินทองเพื่อทำพิธีเซ่นไหว้ มีการฆ่าวัวและหมู เพื่อทำอาหาร

เช่น ไห้วและทำอาหารรับประทานร่วมกัน ชาวจีนฮ่อเชื่อว่าเทพผู้สิงสถิตย์อยู่ในศาลเจ้าจะคอยปกป้องคุ้มครองให้ลูกหลานชาวจีนที่บ้านเปียงหลวงทุกคนให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีเงินทองฐานะมั่งคั่งร่ำรวย

4.3.2 การละเล่น การละเล่นของชาวชุมชนบ้านเปียงหลวงที่สามารถหาดูได้ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นการละเล่นของชาวไทยใหญ่ ส่วนการละเล่นของคนจีนนั้นจะแสดงออกมาในลักษณะของศิลปะการรำ ซึ่งจะจัดแสดงเฉพาะในพิธีที่เป็นทางการเท่านั้น การละเล่นของชาวไทยใหญ่บ้านเปียงหลวงที่น่าสนใจมีดังนี้

1) จ๊าดโต คือการแสดงเรื่องราวเหมือนการแสดงลิเกของคนไทย ตัวละครจะแต่งกายและถ่ายทอดเรื่องราวโดยภาษาไทยใหญ่ มีการกำหนดเรื่องที่จะแสดง กำหนดบทบาทของผู้แสดงให้เป็นไปตามเรื่องราวของนวนิยายหรือนิทานปรัมปรา เรื่องที่ได้รับความนิยมในการนำมาเล่นจ๊าดโตมากที่สุดได้แก่ เรื่องนางแสงก่อ (นางเต่าคำ) และเรื่องขุนสามลอนางอุเปม ซึ่งมีเรื่องราวคล้ายคลึงกับนิทานของคนไทยเรื่องปลาบู่ทอง

2) กล้านางนก (รำนกกิ่งกำหล่า) เป็นการแสดงเลียนแบบการรำของนางกิ้งรี ผู้แสดงจะรำโดยสวมปีกนกไว้ด้านหลังตลอดเวลา ปีกจะทำด้วยผ้าที่มีน้ำหนักเบา เพราะจะทนต่อการฉีกขาดได้ดี (ดูภาพ 4) กล้านางนกสามารถแสดงได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั้งเพศหญิงและชาย แต่ก่อนการกล้านางนกจะต้องคู่กับกล้าโตวเสมอ เป็นการแสดงว่าเมื่อนางกิ้งรีลงมารำรำก่อนจะลงอาบน้ำในลำธาร โตวซึ่งเป็นเพศชายไปพบจึงเข้าไปรำรำคู่เพื่อเกี้ยวพาราสี ปัจจุบันยังมีการถ่ายทอดศิลปการรำแขนงนี้ให้เยาวชนไทยใหญ่ที่สนใจ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทยใหญ่ไว้

3) กล้าโตว เป็นการรำอีกประเภทหนึ่งของชาวไทยใหญ่ที่ใช้ผู้ชายเป็นตัวแสดง โตวเป็นสัตว์ในนวนิยายมีลักษณะผสมผสานกันของสัตว์หลายชนิด ผู้แสดงต้องเข้าไปอยู่ในถุงที่เย็บเป็นตัวของโตว การรำรำต้องให้การประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือและเท้าที่ต้องโยกย้ายให้เข้ากับเสียงจังหวะของดนตรี



ภาพ 4 การแสดงกล้านางนก

ลักษณะการแต่งกายและการรำรำในศิลปะแบบไทยใหญ่

4) กล้าแลว (รำดาบ) การรำดาบของไทยใหญ่ส่วนใหญ่จะรำสองคนขึ้นไป เป็นการแสดงศิลปการต่อสู้ด้วยดาบที่ต้องมีทั้งความพริ้วไหวและความแข็งแกร่งดุเดือด ดาบที่ใช้แสดงเป็นดาบจริงมีความคม ผู้แสดงกล้าแลวจะต้องบูชาครูก่อนจะนำดาบมารำรำ

5) เอ็ดความ เป็นการร้องเพลงโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง โดยการคิด บทเพลงขึ้นมาสดๆเพื่อโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม ลักษณะเนื้อความจะเป็นทำนองเกี้ยวพาราสีหยอก หรือแซวกัน ผู้ที่จะเอ็ดความได้ต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบรวดเร็ว การเอ็ดความเป็นการละเล่น พื้นบ้าน เหมือนกับการขอของชาวลาหู่ หรือการเล่นลำตัดของคนไทยในภาคกลาง การเอ็ดความ จะไม่มีเครื่องดนตรีใดๆประกอบ ศิลปะไทยใหญ่แขนงนี้หาได้ค่อนข้างยาก ปัจจุบันผู้ที่เอ็ดความได้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยใหญ่เชื้อสายพม่าเท่านั้น

4.3.3 อาหาร อาหารของชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวงจะเหมือนกับคนจีนกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทย คือนิยมรับประทานอาหารที่ให้พลังงานค่อนข้างสูง มีไขมันมาก ซึ่งเป็นเหตุผลจากการมีเขตที่อยู่อาศัยในพื้นที่ซึ่งมีอากาศหนาวเย็น อาหารประเภทที่มีไขมันจะช่วยให้เกิด

ความอบอุ่นขึ้น ส่วนประกอบของอาหารจีนจะมีเรื่องของโสมหรือยาจีนเพื่อสุขภาพเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ อาหารที่นิยมทำรับประทานจะเป็นประเภทตุ๋นเช่น ไก่ตุ๋นยาจีน ขาหมูตุ๋น ยาจีน และประเภทผัดผัดซึ่งมักจะทำรับประทานกันเป็นประจำในครัวเรือน อาหารที่ชาวจีนฮ่อทุกครัวเรือนนิยมทำไว้ ประจำบ้านคือผัดทอง ผัดทองของจีนฮ่อจะเป็นผัดทองแบบแห้ง ไม่มีน้ำ รสชาติออกเค็มและเผ็ดเล็กน้อย ทำจากผักใบเขียวหลายชนิด ที่นิยมได้แก่ผักกาดเขียวปลี และยอดถั่วลิ้นเต่า ชาวจีนฮ่อจะทานอาหารด้วยตะเกียบ ทานข้าวจากถ้วย (ไม่นิยมใช้จาน) เครื่องดื่มยังคงเป็นน้ำชา จะดื่มชาทั้งในรูปของน้ำชาร้อนและน้ำชาเย็น (หมายถึงการต้มทิ้งไว้ให้เย็นในอุณหภูมิปกติ ไม่ใช้น้ำแข็ง) ใบชาที่ใช้ชงดื่มเป็นชาที่ซื้อจากในเมือง แต่ก่อนเคยมีการทดลองปลูกชาในพื้นที่ของบ้าน เปียงหลวง แต่พบปัญหาเรื่องคุณภาพของชา รสชาติไม่ค่อยดี จึงได้เลิกปลูกไป (เล่าผา แซ่หลี่, 2545: สัมภาษณ์)

ส่วนวัฒนธรรมด้านอาหารของกลุ่มไทยใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกับอาหารของชาวไทยล้านนาและพม่า ซึ่งทั้งนี้ น่าจะเป็นเหตุผลจากลักษณะสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศที่คล้ายกัน มีผลผลิตทางการเกษตรคล้ายคลึงกัน ชาวไทยใหญ่จะรับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก ส่วนกับข้าวก็มักจะเป็นอาหารที่ปรุงอย่างง่าย ๆ ไม่มีความสลับซับซ้อน อาหารที่ถือว่าเป็นวัฒนธรรมการกินของชาวไทยใหญ่ที่สืบทอดกันมา ได้แก่

1) ถั่วเน่าเค็ม เป็นเครื่องปรุงรสสำหรับอาหารเกือบทุกชนิดของชาวไทยใหญ่ รวมทั้งคนไทยล้านนาในภาคเหนือ ถั่วเน่าเค็มคือถั่วเหลืองที่ถูกนำมาแปรรูปเพื่อเป็นการถนอมอาหาร กรรมวิธีการผลิตถั่วเน่าเค็ม (นี นันตี, 2544 : สัมภาษณ์) ต้องนำถั่วเหลืองมาล้างให้สะอาดและต้มจนเปื่อย หลังจากนั้นนำมาหมักโดยห่อในใบตองตึง วางลงในเข่งหรือชะลอมปิดให้มิดชิด หมักทิ้งไว้ประมาณ 2-3 คืน แล้วเปิดดูว่าถั่วเหลืองนั้นมียีสที่เกิดขึ้นจากการหมักหรือยัง เมื่อได้ที่แล้วจะนำถั่วเหลืองหมักนั้นมาไม่ให้ละเอียด (ในสมัยก่อนจะใช้วิธีการตำด้วยครกไม้ใบโต) หลังจากนั้นจะนำมาม้วนเป็นก้อนกลมเล็กนำมากดทับด้วยไม้หนีบซึ่งใช้ถุงพลาสติกกรองไว้กันไม่ให้ถั่วเหลืองติดไม้หนีบจะได้ถั่วเน่าเค็มออกมาในลักษณะเป็นแผ่นกลมบาง (ในสมัยก่อนจะใช้วิธีการตีเป็นแผ่นด้วยใบไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า ใบผาแป้ง ซึ่งตามใบจะมีขนอ่อนๆ ทำให้ถั่วเน่าไม่ติดมือ) เมื่อทำเป็นแผ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะไปตากในตะแกรงไม้ไผ่ให้ได้แดดเต็มที่ จนถั่วเน่าเค็มแห้งดีแล้วจึงเก็บ เวลาจะใช้ปรุงอาหารต้องนำถั่วเน่าเค็มนั้นมาปิ้งไฟอ่อนๆ ให้เหลืองกรอบก่อนแล้วนำไปผสมกับเครื่องแกงต่างๆ สาเหตุที่เรียกว่าถั่วเน่าเค็ม เพราะเป็นการนำเอาถั่วเหลืองมาหมักเพื่อให้เปื่อยยุ่ย(ทำให้เน่า) แล้วนำมาทำเป็นแผ่นซึ่งภาษาไทยใหญ่จะเรียกว่า "เค็ม" ชาว

ไทยใหญ่จะใช้ถั่วเน่าเคี้ยวเป็นเครื่องปรุงอาหารตามปกติเหมือนกับที่คนไทยภาคอื่นๆ ใช้กะปิในการปรุงอาหารนั่นเอง

2) น้ำพริกถั่วเน่า เป็นอาหารที่ชาวไทยใหญ่นิยมทำรับประทานกันเป็นปกติทุกครัวเรือน เพราะทำง่าย เครื่องปรุงจะมีเพียง พริกแห้ง เกลือ ถั่วเน่าเคี้ยวที่ปิ้งจนเหลืองกรอบแล้วนำมาตำผสมกัน ลักษณะน้ำพริกจะเป็นผงแห้งๆ รับประทานกับผักดองซึ่งเป็นผักพื้นบ้านหลากหลายชนิด ส่วนใหญ่แล้วถ้าทำน้ำพริกถั่วเน่ากับผักดอง มักจะมีไข่ต้ม หมูปิ้ง หรือไก่ปิ้ง เป็นเครื่องเคียงรับประทานกับข้าวเหนียว (ชาวไทยใหญ่ไม่ค่อยนิยมทำอาหารคาวประเภททอด มักจะการใช้การปิ้งย่าง หรือต้มแทน)

3) แกงผักเขียว เป็นการนำเอาผักพื้นบ้านที่ปลูกหรือมีขึ้นเองตามธรรมชาติหลายชนิด ได้แก่ ผักเสี้ยว ผักชะอม ยอดผักทอง ยอดตำลึง ยอดมะระ ยอดผักแม้ว(ภาษาถิ่นเรียกว่า มะเขือเครือ) ถั่วฝักยาว กระเจี๊ยบเขียว(ภาษาถิ่นเรียกว่า มะเขือมัน) บวบและผักอื่นๆ มาแกง โดยเครื่องปรุงจะประกอบด้วย พริกขี้หนูสด เกลือ กระเทียม หอมแดง ถั่วเน่าเคี้ยว เมื่อแกงเสร็จต้องรับประทานทันทีและจะทานให้หมด เพราะถ้าทิ้งไว้ให้เย็นไว้รสชาดจะไม่อร่อย ชาวไทยใหญ่จะไม่นิยมใส่หมู เนื้อ หรือไก่ ลงไปในแกงผักเขียว แต่จะนำหมู เนื้อ หรือไก่ มาคลุกเกลือแล้วปิ้งหรือย่างจนสุกแห้งเกรียม รับประทานคู่กับแกงผักเขียว

4) ข้าวมูลหาลาม เป็นขนมที่ทำกันเฉพาะในกลุ่มชาวไทยใหญ่ คำว่า "มูล" ในภาษาไทยใหญ่แปลว่าแป้ง ส่วนคำว่า "หาลาม" แปลว่าการทำให้สุกโดยใช้เฝือกหรือการให้ความร้อนผ่านกระบอกลมไม้ไผ่ ข้าวมูลหาลามจะทำขายในงานบุญงานประเพณีต่างๆ วิธีการทำคือนำแป้งข้าวเหนียวมาผสมกับน้ำอ้อยและกะทิคนให้เข้ากัน แล้วนำไปกรอกในกระบอกลมไม้ไผ่ข้าวหาลาม (ไม้ไผ่ประเภทหนึ่งที่มีเยื่อค่อนข้างหนา) กระบอกลมไม้ไผ่ที่ใช้จะเป็นขนาดเล็กขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 1 นิ้ว เพราะถ้าใช้กระบอกลมใหญ่ข้าวมูลหาลามจะไม่รับประทาน ใช้ใบกล้วยแห้งอุดปิดปากกระบอกลมนำไปต้มจนแป้งสุกทั้งไม้ไผ่ให้เย็น หลังจากนั้นจะนำกระบอกลมข้าวหาลามมาแต่งโดยลอกเปลือกไม้ให้เหลือเพียงบางๆ เพื่อให้แกะรับประทานได้ง่าย

5) ข้าวแคบ เป็นขนมประเภทของว่างทำจากแป้งข้าวเจ้าผสมงาดำและเกลือป่นเล็กน้อยนำมาทำให้แป้งสุกโดยการทาเป็นแผ่นบางบนผ้าขาวที่หุ้มไว้บนหม้อต้มน้ำเดือด (เหมือนการทำขนมข้าวเกรียบปากหม้อของคนไทย) เมื่อแป้งสุกดีแล้วจะใช้พายไม้ไผ่บางๆ ช้อนแผ่นแป้ง

ขึ้น นำไปตากบนตะแกรงไม้ไผ่จนแผ่นแป้งแห้งสนิท เวลารับประทานต้องนำมาปิ้งไฟอ่อนๆ หรือ บางที่จะใช้ทอดในน้ำมันร้อนๆ ก็ได้ ข้าวแคบสามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานานหลายเดือน

6) ข้าวควบ เป็นขนมทำจากข้าวเหนียว โดยการนึ่งข้าวเหนียวให้สุกแล้วนำมาตำ ในครกไม้ขนาดใหญ่จนเกิดความเหนียว จากนั้นเคี้ยวน้ำอ้อยให้เหลวเทลงไปผสมคลุกเคล้ากับ แป้งจนเป็นเนื้อเดียวกัน ต่อกจากนั้นนำไปทำเป็นแผ่นโดยการใส่ใบตองกล้วยรองบนโต๊ะวางพิมพ์ที่ทำจากตอกขุดเป็นวงกลมลงบนใบตอง คลึงแป้งให้เป็นแผ่นบางขนาดกว้างเท่ากับขนาดของพิมพ์ นำไปตากบนตะแกรงไม้ไผ่จนแห้ง เวลารับประทานให้นำไปปิ้งไฟอ่อนๆ ขณะที่ปิ้งให้ตึงแป้งเพื่อให้ขยายความกว้างเรื่อยๆ จนกลายเป็นแผ่นกว้างที่สุดเท่าที่จะยืดได้ ความร้อนจะทำให้แผ่นแป้ง พองและเหลืองกรอบ ข้าวควบจะมีรสชาติหอมหวาน

7) ข้าวต๋อ เป็นขนมขบเคี้ยวอีกประเภทหนึ่งที่ใกล้จะถูกลืม จะมีการทำขายเฉพาะ ในงานบุญเท่านั้น วิธีการทำข้าวต๋อทำเหมือนข้าวควบ แต่หลังจากที่ทำเป็นแผ่นตากแห้งดีแล้ว จะนำมาตัดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย นำมาคั่วในทรายที่ร้อนจัด ขนมข้าวต๋อจะสุกพองเหลืองกรอบ เมื่อ สุกแล้วนำมาร่อนทรายออก เคี้ยวน้ำอ้อยให้พอเหนียวนำมาคลุกเคล้ากับข้าวต๋อที่คั่วสุกแล้ว รส ชาติจะออกหวานและหอมกลิ่นน้ำอ้อย

8) ขนมวง เป็นขนมที่ชาวไทยใหญ่นิยมทำรับประทานกันทั่วไป โดยการนำเอาแป้ง ข้าวเหนียวตำมาผสมกับน้ำจนแป้งเหนียวได้ที่ นำมาทำเป็นวงเล็กๆ คลุกงาขาวให้ทั่ว นำไป ทอดน้ำมันจนสุกดีแล้วนำไปจุ่มลงในน้ำอ้อยที่เคี้ยวให้มีความหนืดพอ แะจนน้ำอ้อยซึมเข้าไปใน เนื้อแป้งดีแล้วจึงนำขึ้นพักให้เย็น และรับประทานได้

ขนมของไทยใหญ่ทุกชนิดใช้น้ำอ้อยเป็นส่วนประกอบ เพราะชาวไทยใหญ่ปลูกอ้อย และทำน้ำอ้อยเอง เมื่อตัดอ้อยจากไร่แล้วจะนำมา "อัด" ซึ่งหมายถึงการคั้นน้ำอ้อย นำมากรองให้ สะอาดแล้วต้ม เมื่อถึงขั้นตอนนี้สามารถนำมาเป็นเครื่องดื่มเรียกว่า "น้ำอ้อยอุ่น" หลังจากนั้นจะ เคี้ยวต่อจนเกิดความเหนียวขั้นตอนนี้สีของน้ำอ้อยจะเปลี่ยนเป็นสีออกน้ำตาล สีจะเข้มมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของต้นอ้อยว่าเป็นพันธุ์ไหน เมื่อเคี้ยวจนได้ที่แล้วจะนำไปเทลงบนพิมพ์ สี่เหลี่ยมทิ้งให้แห้ง จะได้ น้ำอ้อยเป็นแผ่นๆ เก็บไว้ใช้ทำขนมหรือจำหน่าย ชาวไทยใหญ่บางคนจะ ใส่ถั่วลิสงคั่วสุกลงไปในน้ำอ้อยก่อนจะเทลงบนพิมพ์ จะได้ "น้ำอ้อยถั่วดิน" หรือถ้าใส่กากั่วลงไปก็ จะได้ "น้ำอ้อยงา" เก็บไว้เป็นขนมสำหรับให้เด็กรับประทาน

4.3.4 ภาษา บ้านเปียงหลวงมีกลุ่มประชากรต่างชาติพันธุ์ มาอาศัยอยู่ร่วมกัน และแต่ละกลุ่มก็มีเอกลักษณ์ด้านภาษาพูดภาษาเขียนเป็นของตนเอง ชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวง จะใช้ภาษาจีนยูนนาน และภาษาจีนแมนดาริน (จีนกลาง) ส่วนไทยใหญ่จะสื่อสารด้วยภาษาไทย ใหญ่ ชนทั้งสองกลุ่มสามารถพูดภาษาไทยล้านนา (คำเมือง) และภาษาไทยได้ ยกเว้นคนสูงอายุ บางส่วนที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้น้อยหรือไม่ได้เลย วัฒนธรรมด้านภาษาของคนทั้งสอง กลุ่มยังคงมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยเฉพาะภาษาจีนได้มีการเปิดโรงเรียนจีนขึ้นภายใน หมู่บ้าน ชื่อโรงเรียนกวงหัว เพื่อสอนภาษาจีนให้กับเยาวชนจีนบ้านเปียงหลวงทุกคนและผู้สนใจ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ครูใหญ่โรงเรียนกวงหัว, 2545 : สัมภาษณ์)

4.3.5 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย กลุ่มไทยใหญ่ และ กลุ่มจีนฮ่อ บ้านเปียงหลวง ต่างก็มีวัฒนธรรมการแต่งกายตามลักษณะกลุ่มเผ่าพันธุ์ของตนดังนี้

- ชาวไทยใหญ่ หญิงจะนุ่งผ้าซิ่น สีสรรสดใส เสื้อกระดุมป้ายตัวสั้นระดับเอว นิยมไว้ผมยาว แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะนิยมเกล้ามวยไว้ที่ท้ายทอย ปักแซมด้วยดอกไม้ เวลาออกนอกบ้านจะสวม "ก๊อบ" ซึ่งเป็นหมวกทำจากไม้บงกายใหญ่ (เป็นไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง) เพื่อป้องกันแดดและฝน ส่วนชายไทยใหญ่จะสวมกางเกงทรงตรงขากว้าง สีเรียบ เสื้อแขนยาวทรงตรงผ่าหน้า กระดุมทำด้วยผ้า ผู้สูงอายุจะใช้ผ้าโพกศีรษะ นิยมสะพายย่าม (วันดี จิ่งตา, 2545: สัมภาษณ์)

- ชาวจีนฮ่อ หญิงสวมเสื้อคอตั้งแขนยาวหรือแขนสั้น มีทั้งสีโทนอ่อนหวาน และสีเรียบเข้ม ผ่าเฉียงด้านหน้า ติดกระดุมจีน กางเกงขายาวทรงตรง สวมรองเท้าผ้าพื้นสีดำ ปักแต่งด้วยลวดลายต่างๆ หญิงสาวนิยมถักผมเปียไว้ด้านหลัง หรือถักเปียตวัดขึ้นรอบบนศีรษะ หญิงสูงอายุจะเกล้ามวยไว้ที่ท้ายทอย ส่วนชายจีนฮ่อสวมเสื้อคอตั้งแขนยาว สีเรียบ ตัวเสื้อยาวประมาณครึ่งสะโพก ผ่าตรงด้านหน้าติดกระดุมจีน กางเกงขายาวทรงตรง รองเท้าผ้าสีดำ ปัจจุบันการแต่งกายตามลักษณะดั้งเดิมของจีนฮ่อโบราณนี้จะพบเฉพาะในกลุ่มผู้อาวุโสนั้น เพราะเด็กรุ่นใหม่จะแต่งกายตามแบบสมัยนิยมของคนในเมือง (ต้าผา แซ่หวู่, 2545 : สัมภาษณ์)

4.3.6 วัฒนธรรมด้านศาสนา ประชากรบ้านเปียงหลวงทั้งชาวไทยใหญ่และจีนฮ่อส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ ภายในหมู่บ้านจึงมีทั้งโบสถ์ทางศาสนาคริสต์ และวัดในศาสนาพุทธ ศาสนสถานที่สำคัญของชาวไทยใหญ่ คือวัดเปียงหลวง และวัดฟ้าเวียงอินทร์ ส่วนชาวจีนฮ่อจะทำพิธีทางศาสนาที่วัดลัมยี่ ซึ่งเป็นวัดจีนแห่งเดียวในบ้านเปียงหลวง ชาวชุมชนทั้งสองกลุ่มมีความเลื่อมใส ศรัทธาในพุทธศาสนาสูง วิถีชีวิตงานประเพณี

ต่างๆ มักจะมีเรื่องราวของศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ศาสนสถานจะเป็นจุดศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน ทั้งเรื่องของการทำบุญ หรือการประชุมเพื่อปรึกษาหารือของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ มักจะใช้วัดเป็นสถานที่ดำเนินการ (ผู้ใหญ่บ้านเปียงหลวง, 2545 : สัมภาษณ์)

4.3.7 วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ ประชากรบ้านเปียงหลวงประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม รองลงมาคือการค้าขายและการเลี้ยงสัตว์ พืชที่นิยมปลูกกันมากในบ้านเปียงหลวง ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย มะม่วง กระเทียม ถั่วเหลือง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ชาวชุมชนมีการรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มกิจกรรม และกลุ่มอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม กลุ่มอาชีพและกลุ่มกิจกรรม ในบ้านเปียงหลวงปัจจุบันมี 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเกษตรทำสวน ชมรมพ่อค้าบ้านเปียงหลวง และกลุ่มแม่บ้าน (ทองใบ บุญเปลี่ยน, 2545 : สัมภาษณ์)

4.4 สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของบ้านเปียงหลวง

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าบ้านเปียงหลวงและพื้นที่ใกล้เคียงมีสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่น่าสนใจดังนี้

วัดฟ้าเวียงอินทร์ เป็นวัดเก่าแก่ในลัทธิมหานิกาย ตั้งอยู่คร่อมเขตแดนระหว่างชุมชนไทยใหญ่หลักแห่งของประเทศไทย กับปางก้ำก่อเขตรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ ที่ตั้งของวัดเป็นเนินเขาสองลูก เนินเขาทางฝั่งไทยเป็นที่ตั้งของพระเจดีย์ "มารชินะเจดีย์" (ดูภาพ 5) ส่วนเนินเขาฝั่งรัฐฉานเป็นที่ตั้งของอุโบสถไม้ขนาดใหญ่ในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ (ดูภาพ 6) ซึ่ง ในสมัยก่อนใช้เป็นวิหารสำหรับดำเนินศาสนพิธีด้วย ภูมิของพระสงฆ์และสามเณรแต่เดิมจะปลูกอยู่ในเนินเขาฝั่งของรัฐฉาน ในปี 2535 จึงได้สร้างวิหารขึ้นใหม่ในฝั่งไทย ใกล้กับองค์พระเจดีย์สำหรับดำเนินศาสนพิธีต่างๆ เนื่องจากไม่สามารถเข้าไปใช้วิหารเดิมที่ฝั่งรัฐฉานได้ในบริเวณเดียวกันกับเนินที่ตั้งของมารชินะเจดีย์ จะเป็นที่ตั้งของศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และหอเจ้าเมือง (คนไทยใหญ่เมื่อไปตั้งรกรากอยู่ที่ใดจะต้องสร้างหอเจ้าเมืองเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจเสมอ)

ลักษณะของมารชินะเจดีย์ (ภาษาไทยใหญ่เรียกเจดีย์ว่า"กองมู") เป็นเจดีย์ในรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ (ดูภาพ 5) มีเจดีย์ประธานอยู่ตรงกลาง ล้อมรอบด้วยเจดีย์บริวารอีกหกองค์ ปิดทองเป็นสีเหลืองอร่ามสวยงาม ฐานขององค์พระเจดีย์เป็นฐานสี่เหลี่ยมสร้างเป็นลักษณะคล้ายอุโมงค์ เป็นห้องๆมีประตูทางเข้าหกด้าน ภายในมีพระพุทธรูปปางต่างๆ

ประดิษฐานอยู่ ผนังโดยรอบวาดเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ และจารึกภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด การบูรณะซ่อมแซม และจารึกคำอธิฐานของนายพลโปโมเฮง (เจ้ากองเจิง) ผู้ดำเนินการบูรณะซ่อมแซม คำอธิฐานซึ่งจารึกเป็นภาษาไทยใหญ่แปลเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ (วิภาดา เปรมวุฒิ และวลัยพร ภาอำย, 2544 : 54)

"ตามที่ข้าพเจ้าได้นำหน้าทำการก่อสร้างบูรณะซ่อมแซมมารชินะเจดีย์ ด้วยอำนาจบุญกุศล ที่ได้กระทำ ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิฐานให้ผู้ได้มากราบไหว้ สักการะบูชามารชินะเจดีย์ทุกท่าน

1. ขอให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง
2. ขออย่าได้มีทุกข์กายทุกข์ใจเลย
3. ขอให้หมู่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย จงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และอย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
4. ขอจงมีแต่ความสุขกายสุขใจโดยทั่วกัน
5. ขอการทำงานของทุกท่านทั้งหลายจงไร้ซึ่งอุปสรรคทั้งปวง
6. ขอความสงบร่มเย็นจงปรากฏขึ้นด้วยผลแห่งบุญที่ท่านทำแล้ว
7. ขอทุกท่านจงประกอบแต่ความดี และได้รับผลแห่งความดีนั้น
8. ท่านปรารถนา สิ่งหนึ่งประการใด ขอให้สมหวังดังใจทุกประการ

เจ้ากองเจิง"

พระวิหารสำหรับปฏิบัติศาสนกิจที่สร้างขึ้นใหม่ ภายในวิหารค่อนข้างโล่งเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ได้มากที่สุด มีพระประธาน และพระพุทธรูปองค์อื่นอีกจำนวนห้าองค์ประดิษฐานไว้รอบพระประธาน โดยทุกองค์หันหน้าเข้าหาพระประธาน ซึ่งเป็นลักษณะการตั้งพระพุทธรูปบูชาที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากวัดอื่นในอำเภอเวียงแหง เพราะจากการสำรวจพบว่าพระพุทธรูปในวิหารวัดอื่นจะหันหน้าองค์พระออกมาด้านนอกทั้งหมด

จากการศึกษาประวัติของวัดฟ้าเวียงอินทร์ ไม่มีผู้ใดทราบว่าสร้างขึ้นตั้งแต่เมื่อใด บรรดาผู้อาวุโสชาวไทยใหญ่ที่อพยพมาจากรัฐฉานต่างก็กล่าวว่า ตั้งแต่พวกเขาเข้ามาอยู่ที่บ้านเปียงหลวงก็พบว่ามีพระเจดีย์อยู่แล้ว แต่อยู่ในสภาพที่เก่าและทรุดโทรม จากข้อสันนิษฐานที่เล่าสืบต่อกันมา (ไม่มีหลักฐานยืนยันเป็นทางการ) เชื่อกันว่าสร้างขึ้นโดยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในยุคสมัยที่ได้เสด็จมาปราบปรามข้าศึก หลังจากนั้นได้ถูกทอดทิ้งให้เป็นเจดีย์ร้าง จนกระทั่งนายพลโปโมเฮงหรือเจ้ากองเจิง อดีตหัวหน้ากองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ ได้เข้ามาอาศัยที่บ้านเปียงหลวง นายพลโปโมเฮงเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

ได้ทำการบูรณะขึ้นเพื่อให้เป็นศาสนสถานสำหรับชาวไทยใหญ่ ปัจจุบันนายพลโมเฮงได้เสียชีวิตแล้ว และเนื่องจากนายพลโมเฮงเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์มากมายให้กับทางวัดประกอบกับเป็นบุคคลที่มีเมตตาเป็นคนที่ชาวไทยใหญ่เคารพรักและนับถือ ชาวไทยใหญ่จึงได้ฝังศพของนายพลโมเฮงไว้บริเวณภูเขาด้านหลังวัดฟ้าเวียงอินทร์ (เรณู วิริยะตานนท์, 2544 : สัมภาษณ์)

สาเหตุที่วัดฟ้าเวียงอินทร์ถูกสร้างขึ้นคร่อมเขตแดนของทั้งสองประเทศนี้ อาจเป็นเพราะว่าแต่ก่อนการแบ่งปันเขตแดนระหว่างไทยกับเมียนม่ายังไม่มีความชัดเจน ประชาชนที่อาศัยอยู่ทั้งสองฝั่งก็เป็นคนไทยใหญ่ทั้งหมด ชาวไทยใหญ่กลุ่มที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ไม่มีศาสนสถานสำหรับทำบุญจึงได้ร่วมกันสร้างขึ้น และด้วยสถานที่ตั้งของวัดเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมสวยงามเป็นเนินเขาไม่สูงมากนักอยู่ติดกัน เป็นจุดที่อยู่สูงกว่าบ้านเรือนของผู้คน (ชาวไทยใหญ่เชื่อว่าศาสนาคือของสูงที่ควรที่จะตั้งอยู่ในระดับที่สูงกว่าบ้านเรือนของคน) แต่ก็ไม่ลำบากในการเดินทางขึ้นไปสักการะบูชาหรือทำพิธีการทางศาสนา ต่อมาภายหลังเมื่อมีความชัดเจนเรื่องเขตแดน ส่วนของพระอุโบสถจึงตกไปอยู่ในเขตแดนของรัฐบาล ในช่วงแรกประชาชนทั้งสองฝั่งยังคงสามารถเดินทางข้ามไปมาได้ในส่วนที่เป็นบริเวณของวัดฟ้าเวียงอินทร์ทั้งสองฝั่ง แต่ในปัจจุบันปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างไทยและเมียนมาร์ ตามเขตแนวชายแดนภาคเหนือเกิดขึ้นบ่อยเพื่อความปลอดภัยทางการจึงไม่อนุญาตให้ชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยวข้ามไปชมอุโบสถฝั่งรัฐบาลได้อีก ขณะเดียวกันเมียนมาร์เองก็ได้ทำการขุดบังเกอร์สร้างแนวรอบไว้ในบริเวณนั้น เพื่อตริ่งกำลังกับฝ่ายทหารไทยที่สร้างค่ายชั่วคราวไว้ในบริเวณใกล้กับองค์พระเจดีย์ และวางกำลังรักษาการณ์เป็นจุดๆ ตลอดแนวเขตแดน

○ วัดฟ้าเวียงอินทร์ เป็นศาสนสถานที่สำคัญแห่งหนึ่ง ที่เป็นจุดรวมด้านจิตใจของชาวไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ที่บ้านเปียงหลวง เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาชาวไทยใหญ่จะพร้อมใจกันไปทำบุญที่วัดแห่งนี้ นอกจากจะเป็นสถานที่รวมในการทำบุญของชาวไทยใหญ่แล้ว วัดแห่งนี้ยังเป็นสถานที่สอนภาษาไทยใหญ่ให้กับพระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมด้านภาษาเขียน การบันทึกข้อมูล บอร์ด หรือป้ายต่างๆ ภายในวัด จะเขียนเป็นภาษาไทยใหญ่ทั้งสิ้น



ภาพ 5 มารชินะเจดีย์ วัดฟ้าเวียงอินทร์
เจดีย์ในสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ มีเจดีย์ประธานอยู่ตรงกลาง
ล้อมรอบด้วยเจดีย์บริวารหองค์



ภาพ 6 อุโบสถไม้ วัดฟ้าเวียงอินทร์ (ฝั่งรัฐฉาน)
อุโบสถไม้สถาปัตยกรรมไทยใหญ่ อยู่ในฝั่งรัฐฉาน ปัจจุบันไม่สามารถเข้าชมได้

ช่องผ่านแดนหลักแดง เป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่มีความสนใจจากผู้มาเยือน เป็นช่องทางเดียวในเขตชายแดนด้านอำเภอเวียงแหงที่เปิดให้ผู้คนที่ทั้งฝั่งไทยและฝั่งรัฐฉานเดินทางไปมาติดต่อกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันจะเปิดสัปดาห์ละสามวันคือ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ และวันเสาร์ เวลาตั้งแต่ 06.00 น. - 18.00 น. ตรงจุดผ่านแดนจะมีป้อมทหารของไทยและป้อมทำการของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ส่วนทางเขตรัฐฉานก็จะมีป้อมรักษาการณ์ของทหารเมียนมาร์ การผ่านเขตแดนไม่มีความยุ่งยากไม่ต้องทำเอกสารหรือเสียค่าธรรมเนียมใดๆ เพียงแต่ต้องวางบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ ไว้กับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ประจำอยู่เพื่อบันทึกข้อมูลเป็นหลักฐานเพื่อความปลอดภัยของผู้ข้ามแดนไป หากมีการสูญหายจะได้มีหลักฐานในการติดตาม ในส่วนของทหารเมียนมาร์จะเรียกเก็บเงินจากผู้ที่จะเข้าไปเหยียบแผ่นดินเมียนมาร์เป็นเงินไทยคนละ 10 บาท

ร้านขายสินค้าบริเวณจุดผ่านแดนนี้ ส่วนใหญ่จะคล้ายกับร้านค้าในบริเวณหมู่บ้านเปียงหลวง คือมีจำหน่ายทั้งสินค้าของไทยและของเมียนมาร์ สินค้าที่ผู้มาเยือน ส่วนใหญ่ซื้อไปเป็นของที่ระลึกคือ เสื้อผ้าของไทยใหญ่ ผ้าถุง ผ้าตัดเสื้อ กุ๊บ รองเท้าแตะ สຸຣາ และบุหรี จุดที่ได้รับความสนใจอีกจุดหนึ่งด้านฝั่งรัฐฉานคือ มีการเปิดบ่อนเล่นการพนันกันอย่างเสรี โดยมีทหารเมียนมาร์เป็นผู้ควบคุมความสงบ ในส่วนของด้านตรวจคนเข้าเมืองในฝั่งไทย ผู้รับผิดชอบได้มีแนวคิดที่จะทำการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณช่องผ่านแดนให้ดูสวยงามด้วยการปลูกไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ โดยเน้นการปลูกดอกไม้ที่เป็นไม้ประจำท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก ส่วนเรื่องการเปิดเป็นช่องผ่านแดนถาวรนั้นขณะนี้ยังเป็นเพียงนโยบาย ยังคงต้องมีการศึกษาเรื่องศักยภาพและผลดีผลเสียต่างๆอีกมาก ตอนนี้จึงยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนว่าจะสามารถเปิดเป็นช่องผ่านแดนถาวรได้หรือไม่ (วิทยา สิงห์มณี, 2544 : สัมภาษณ์)

วัดเปียงหลวง เป็นศาสนสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของบ้านเปียงหลวง ตั้งอยู่ในย่านชุมชนของหมู่บ้านเปียงหลวง เป็นวัดเก่าแก่ที่ไม่ได้มีการบูรณะหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบใดๆ ลักษณะสิ่งปลูกสร้างเป็นสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ทั้งหมด วิหารสร้างด้วยไม้เนื้อแข็งมีได้ฤกษ์สูงพื้นเป็นไม้ แบ่งเป็น 2 ระดับ หลังคาเป็นชั้นซ้อนกัน พระประธานและพระพุทธรูปคือนูนเป็นศิลปะไทยใหญ่ ประดิษฐานโดยหันพระพักตร์ออกมาด้านทิศตะวันออกทั้งหมด การตั้งพระพุทธรูปโดยหันพระพักตร์ไปด้านทิศตะวันออกนี้เป็นไปตามความเชื่อทางศาสนาว่า ก่อนที่สมเด็จพระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ ได้ทรงประทับนั่งบำเพ็ญเพียรอยู่ใต้ต้นโพธิ์ โดยหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก เป็นเวลานานถึง 7 วัน 7 คืน

วัดเปียงหลวงนับว่าเป็นศาสนสถานอีกแห่งหนึ่งที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาว ชุมชนบ้านเปียงหลวง เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่ใช้ในการทำศาสนพิธีแล้ว ยังเป็นสถานที่ซึ่งชาวชุมชนใช้เป็นที่ประชุมปรึกษาหารือเรื่องราวต่างๆ การเชิญประชุมของกลุ่มองค์กรชาวบ้านต่างๆ มักจะใช้วัดเป็นสถานที่รวมตัวกัน (ผู้ใหญ่นบ้านเปียงหลวง, 2544 : สัมภาษณ์)

วัดลัมยี่ เป็นศาสนสถานของชาวจีนฮ่อ ชาวไทยใหญ่และคนเมืองจะเรียกว่าวัดจีน (ดูภาพ 7) วัดแห่งนี้สร้างขึ้นใกล้กับโรงเรียนสอนภาษาจีนกวงหัวและอ่างเก็บน้ำห้วยอิงจ้ง ตัววัดเป็นสถาปัตยกรรมจีน ในวิหารนอกจากจะมีพระพุทธรูปแล้วยังมีรูปปั้นขนาดใหญ่ของพระโพธิสัตว์กวนอิมซึ่งชาวจีนฮ่อที่บ้านเปียงหลวงนับถือมาก ภายนอกวิหารจะมีรูปปั้นต่างๆตามความเชื่อของคนจีน เช่น ฮก ลก ชิว และเทพเจ้ากวนอู ฝาผนังของกำแพงวัดและประตูทางเข้าจะเขียนรูปภาพเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้า (ดูภาพ 8) มีศาลาทรงจีนสำหรับนั่งพักผ่อนอยู่ในบริเวณวัด วัดลัมยี่เป็นวัดเล็กๆ แต่ดูสะอาดสวยงามและลงตัว ด้านหลังของวัดเป็นภูเขาสูง ด้านหน้าเป็นอ่างเก็บน้ำห้วยอิงจ้ง ทิศนัยภาพบริเวณนี้จึงแลดูสวยงาม ปลอดภัยและถูกต้องตามหลักฮวงจุ้ยของคนจีน วัดลัมยี่ไม่มีพระสงฆ์อยู่ประจำ แต่ชาวจีนฮ่อก็สามารถดำเนินศาสนกิจต่างๆได้ตามปกติ บริเวณติดกับวัดมีหอประชุมเอนกประสงค์สำหรับประชุมรวมถึงจัดงานเลี้ยงต่างๆ การใช้สถานที่ผู้มาขอใช้จะต้องเสียค่าบำรุง 3,600 บาท สำหรับค่าสถานที่รวมทั้งค่าใช้ อุปกรณ์การจัดเลี้ยง ได้แก่ โต๊ะจีน จาน ชาม ช้อน ตะเกียบ แก้วน้ำ และอุปกรณ์การทำอาหารทุกชนิด และหากผู้จัดงานมีความประสงค์จะให้ทำอาหารจีนให้ด้วย ก็จะมีกลุ่มที่รับจัดทำอาหารจีนโดยเฉพาะบริการ ราคาจะขึ้นอยู่กับประเภทและจำนวนชนิดของอาหารที่เจ้าภาพเลือก รายได้จากการบริการด้านสถานที่จัดเลี้ยงนี้จะถูกนำไปสมทบกับเงินกองกลางของชุมชนจีนฮ่อ เพื่อนำไปใช้ในเรื่องของการบำรุงรักษาหอประชุมจางซาน วัดลัมยี่ โรงเรียนกวงหัว และศาลเจ้าดอยมังกร ปัจจุบันมีผู้มาใช้สถานที่เป็นประจำ ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สถานที่เพื่อจัดงานเลี้ยงฉลองสมรส (ทองใบ บุญเปลี่ยน, 2544 : สัมภาษณ์)



ภาพ 7 วัดลัมยี่
ศาสนสถานของชาวจีนฮ่อบ้านเปียงหลวง



ภาพ 8 ศิลปะจีนประตูลัมยี่

จุดชมวิวน้ำตกเจ้าเงินทอง หรือศาลเจ้าคอยมังกง อยู่บนภูเขาด้านหลังอ่างเก็บน้ำห้วยอิงจัง มีเส้นทางขึ้นไปเป็นถนนดินแดงค่อนข้างชันลัดเลี้ยวไปจนถึงยอดเขา บนยอดเขามีศาลเจ้าที่ชาวจีนฮ่อนับถือ (ดูภาพ 9) ภายในศาลมีรูปปั้นของเทพเจ้าและภาพวาดเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าของจีน (ดูภาพ 10) อากาศบริเวณจุดชมวิวงจะเย็นกว่าในหมู่บ้าน มีลมพัดตลอดเวลา

เมื่อมองลงมาจากบนยอดเขานี้จะเห็นภาพในมุมกว้างของบ้านเชียงหลวงทั้งหมด บ้านเรือนที่ปลูกลดหลั่นกันตามไหล่เขาดูสวยงามคล้ายกับภาพของหมู่บ้านชนบทแถบประเทศ ตะวันตก (ดูภาพ 11) บริเวณศาลเจ้าได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี แต่ไม่มีผู้อยู่ เฝ้าประจำแต่อย่างใด



ภาพ 9 ศาลเจ้าดอยม้งกร



ภาพ 10 รูปปั้นในศาลเจ้าดอยม้งกร



ภาพ 11 ทิวทัศน์ของบ้านเปียงหลวงมองจากจุดชมวิวดอยม้งกร

วัดพระบรมธาตุแสนไห ตั้งอยู่ที่บ้านปางป๋อ หมู่ที่ 4 ตำบลแสนไห อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ (ดูภาพ 2) เป็นพระเจดีย์ในสถาปัตยกรรมแบบผสมผสานระหว่างพม่ากับล้านนา ตั้งอยู่บนเนินเขาซึ่งมีแม่น้ำแดงไหลผ่านด้านล่าง ตามตำนานกล่าวว่าภายใต้องค์พระเจดีย์ เป็นที่บรรจุพระทันตของพระพุทธเจ้า พระบรมธาตุแสนไหจึงจัดให้อยู่ในประเภทของพระธาตุเจดีย์ (เจดีย์มีสี่ประเภท คือ ธาตุเจดีย์ บริโภคเจดีย์ ธรรมเจดีย์ และอุเทสิกเจดีย์) บริเวณเชิงเขาที่ตั้งของพระบรมธาตุแสนไห มีบ่อน้ำเก่าแก่ เรียกว่า “บ่อน้ำช้าง” กล่าวกันว่าในพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นจุดพักทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ขณะที่ผ่านทัพเข้าไปตีกรุงอังวะของประเทศเมียนมาร์ พระบรมธาตุแสนไหเป็นปูชนียสถานที่ประชากรทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ของอำเภอเวียงแหงเคารพบูชา และถือว่าเป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเวียงแหง (ประวัติพระบรมธาตุแสนไห, 2541)

สถานีสาดิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูง ส่งเสริมให้ชาวเขารู้จักวิธีการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สถานีฯ ตั้งอยู่ห่างจากบ้านเปียงหลวง 11 กิโลเมตร และห่างจากหมู่บ้านลีซอแปกแถม 2 กิโลเมตร (ดูภาพ 2) มีสภาพภูมิทัศน์เป็นภูเขาสลับซับซ้อน อากาศค่อนข้างเย็น ภายในสถานีฯ มีการปลูกพืชและผลไม้เมืองหนาว เป็นสถานที่ทดลองเลี้ยงแกะสายพันธุ์บอลล และไก่ฟ้า ซึ่งเป็นไก่พันธุ์พื้นเมืองที่

พบในพื้นที่นี้และมีลักษณะเฉพาะของสายพันธุ์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น บริเวณสถานีฯ มีพลับพลาที่ประทับของสมเด็จพระบรมราชินีนาถและพระราชวงศ์ สร้างจากวัสดุประเภทไม้ หลังคามุงจากลักษณะโปร่ง สวยงามสอดคล้องกลมกลืนกับลักษณะภูมิประเทศและดอกไม้ไม้ประดับของเขตหนาวที่ออกดอกสีสรรสวยงาม ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากสถานีจะจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจ โดยไม่เน้นในเชิงของธุรกิจ แต่เป็นลักษณะของโครงการสาธิต และโครงการนำร่องในการพัฒนาด้านการเกษตรบนที่สูง สถานีฯ แห่งนี้นับว่าเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่น่าสนใจในเชิงของการจัดการท่องเที่ยว

วนอุทยานน้ำตกแม่หาด ตั้งอยู่ที่บ้านแม่หาด ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ (ดูภาพ 2) เป็นน้ำตกขนาดเล็กมี 3 ชั้น มีความสวยงามร่มรื่น จากความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้อันเป็นเขตอนุรักษ์ต้นน้ำในความดูแลของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ 5 บริเวณน้ำตกมีเรือนพักรับรองของกรมป่าไม้ และลานกว้างสำหรับการพักผ่อนกางเต็นท์ มีน้ำตกไหลผ่าน น้ำตกแม่หาดถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่คนในอำเภอเวียงแหงนิยมไปพักผ่อน

4.5 การเข้าถึงบ้านเปียงหลวง

การเดินทางเข้าสู่บ้านเปียงหลวงสามารถเดินทางได้เฉพาะทางรถยนต์เท่านั้น สีสรรของการเดินทางจะอยู่ที่ความตื่นเต้นท้าทาย ในการขับรถเลี้ยวเลาะไปตามไหล่เขาสลับซับซ้อน ซึ่งสองข้างทางมีทัศนียภาพที่สวยงาม และมีอากาศบริสุทธิ์ ในการเดินทางสามารถใช้สามล้อทาง คือ

เส้นทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ โดยใช้เส้นทางหลวงสาย 107 (เชียงใหม่-ฝาง) แยกที่ ก.ม. 79 เข้าสู่ถนนสาย 1178 (เมืองงาย-นาหวาย) ถึงสามแยกแม่จา และแยกเข้าสู่ถนนสาย 1322 (แม่จา-เปียงหลวง) เส้นทางในช่วงนี้เป็นทางลาดยางคดเคี้ยวลัดเลาะไปตามแนวไหล่เขาที่สลับซับซ้อน จนถึงหมู่บ้านเปียงหลวงซึ่งเป็นหมู่บ้านสุดท้ายของไทยที่อยู่ติดกับพรมแดนของเมียนมาร์ (ดูภาพ 1)

เส้นทางจากบ้านแกน้อย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีเส้นทางเชื่อมกับถนนสายแม่จา - เปียงหลวง ที่บ้านห้วยไคร้ และบ้านจอง หมู่ที่ 2 ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางสายนี้จะเป็นถนนลูกรัง ถ้าใช้เส้นทางนี้ในฤดูฝนจะต้องใช้พาหนะที่เป็นรถขับเคลื่อนสี่ล้อเท่านั้น (รัตน์ มุณหัง, 2544 : สัมภาษณ์)

เส้นทางจากบ้านเมืองน้อย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะมีเส้นทางลูกรังเชื่อมต่อกับถนนสายแม่จา-เปียงหลวง ที่บ้านกองลม หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางสายนี้ค่อนข้างจะทุรกันดาร และไม่สะดวกในการเดินทางในช่วงฤดูฝน (รัตน์ มูห์ลิ่ง, 2544 : สัมภาษณ์)

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (Infrastructure)

1. ถนน เส้นทางหลักเข้าสู่บ้านเปียงหลวงปัจจุบันเป็นถนนลาดยางมาตรฐาน เชื่อมต่อกับถนนสายเมืองงาย-นาหวาย การคมนาคมติดต่อกับตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นไปอย่างสะดวก ส่วนในหมู่บ้านถนนสายหลักยังคงเป็นถนนลาดยางต่อเนื่องไปจนถึงช่องผ่านแดนหลัก แต่ติดกับเมียนมาร์ ถนนสายรองในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ คงมีเพียงถนนบางสายที่ยังเป็นถนนดินแดง เพราะชาวบ้านได้สร้างขึ้นมาภายหลังเนื่องจากการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยของประชากรภายในชุมชน

2. รถโดยสารสาธารณะ การติดต่อกับตัวเมืองเชียงใหม่จะมีรถโดยสารประจำทางบริการออกจากสถานีขนส่งช้างเผือก เชียงใหม่ วันละ 3 เที่ยวคือ เวลา 8.00 น. 12.00 น. และ 15.00 น. ขณะเดียวกันก็จะมีรถออกจากบ้านเปียงหลวง วันละ 3 เที่ยวเช่นกัน ในเวลา 7.50 น. 8.50 น. และ 15.00 น. อัตราค่าโดยสารคนละ 68 บาท ลักษณะพาหนะเป็นรถสองแถวแบบหกล้อ และรถบัสขนาดเล็ก ส่วนภายในหมู่บ้านเนื่องจากเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ จึงไม่มีรถโดยสารภายในหมู่บ้าน มีเพียงบริการมอเตอร์ไซด์รับจ้างทั่วไปซึ่งมีวินมอเตอร์ไซด์อยู่บริเวณตลาดสดของหมู่บ้าน (กุล จายเรือน, 2544 : สัมภาษณ์)

3. ไฟฟ้า ปัจจุบันบ้านเปียงหลวงมีบริการไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคใช้อย่างทั่วถึง ยกเว้นชุมชนบ้านใหม่เมืองจ๊อดซึ่งเป็นชุมชนไทยใหญ่ที่ตั้งขึ้นใหม่ มีประมาณ 30 ครัวเรือน ปัจจุบันทางการไฟฟ้ากำลังดำเนินการเชื่อมต่อไปให้ทั่วถึง (จันทนา สันนิทา, 2544 : สัมภาษณ์)

4. น้ำประปา ปัจจุบันยังไม่มีบริการของการประปาส่วนภูมิภาค มีเพียงระบบประปาหมู่บ้านซึ่งคุณภาพของน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้ได้ น้ำที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันและด้านการเกษตรจะอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยอิงจ้งเป็นหลัก และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นน้ำที่ต่อท่อประปามาจากลำห้วยต่างๆ ในเขตภูเขาของบ้านเปียงหลวง

5. ไปรษณีย์ ในหมู่บ้านยังไม่มีที่ทำการไปรษณีย์ แต่มีตู้ไปรษณีย์จำนวน 1 แห่ง มีบริการรับส่งจดหมายทุกวัน โดยใช้ที่ทำการไปรษณีย์แห่งเดียวของอำเภอเวียงแหงซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านเวียงแหงห่างจากบ้านเปียงหลวงประมาณ 18 กิโลเมตร

6. โทรศัพท์ มีสถานีทวนสัญญาณขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยที่สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ของหมู่บ้านเปียงหลวง และสามารถรับคลื่นสัญญาณโทรศัพท์มือถือระบบเซลลูลาร์ ดิจิตอลจีเอสเอ็ม 900 เมกะเฮิร์ต (Cellular Digital GSM 900 MHz) ได้อย่างชัดเจน มีตู้โทรศัพท์สาธารณะแบบหยอดเหรียญจำนวน 4 ตู้

7. ระบบกำจัดขยะมูลฝอย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวงได้จัดให้มีบริการเก็บขนขยะจากที่พักอาศัยไปทิ้งในจุดทิ้งขยะในบริเวณพื้นที่ว่างซึ่งเป็นเขตพื้นที่สาธารณะ มีการกำจัดขยะโดยแยกส่วนที่จะทำการเผาโดยใช้เตาเผาขยะ และส่วนที่ไม่สามารถเผาได้จะใช้วิธีการฝังกลบ (รัตน มูห์ลิ่ง, 2544 : สัมภาษณ์)

8. ระบบบำบัดน้ำเสีย จากการสำรวจยังไม่พบว่ามีระบบการบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากจำนวนประชากรยังไม่มาก และไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมใดๆ การบำบัดน้ำเสียยังเป็นไปโดยวิธีการตามธรรมชาติ ไม่มีการถ่ายน้ำเสียจากบ้านเรือนลงแหล่งน้ำธรรมชาติโดยตรงแต่อย่างใด

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว

1. สถานที่พักแรม มีเกสต์เฮาส์ (Guest House) ภายในหมู่บ้านหนึ่งแห่ง จำนวน 20 ห้อง เป็นห้องพักรธรรมดาไม่มีเครื่องปรับอากาศ อัตราค่าพักคืนละ 300 บาท เจ้าของกิจการเป็นชาวไทยใหญ่ กลุ่มลูกค้าของเกสต์เฮาส์แห่งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ข้ามมาจากฝั่งรัฐฉาน ซึ่งไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยเฉพาะ แต่เป็นการเดินทางมาเพื่อทำการค้าขายหรือเพื่อธุรกิจอื่น นอกจากนี้ในพื้นที่ใกล้เคียงมีบริการห้องพักอีกหนึ่งแห่ง อยู่ที่บ้านกองลม ห่างจากบ้าน เปียงหลวง 13 กิโลเมตร เป็นที่พักแบบบังกาโลว์ จำนวน 6 หลัง อัตราค่าที่พักห้องธรรมดา คืนละ 600 บาท ห้องปรับอากาศ คืนละ 700 บาท (พงศธร ธนบดี, 2545 : สัมภาษณ์) เจ้าของกิจการเป็นคนไทย กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ของที่พักแห่งนี้จะเป็นคนไทยที่เดินทางมาจากถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ทั้งทางด้านการท่องเที่ยวและด้านธุรกิจการงาน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่ เช่นสถาบันการศึกษาต่างๆ จะติดต่อเข้าพักที่เรือนพักรับรองของกรมป่าไม้ที่วนอุทยานน้ำตกแม่หาด จากการสำรวจด้านสถานที่พักแรมนี้ ทำให้เห็นว่ากิจการบริการด้านที่พักแรม ไม่ได้เป็นเรื่องที่แปลกใหม่สำหรับชาวชุมชน แม้กว่าวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจการจะไม่ได้ทำขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการ

พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้น โอกาสการขยายขีดความสามารถในการรองรับ และการปรับปรุงมาตรฐานด้านบริการต่างๆ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้

2. ร้านอาหาร ในบ้านเปียงหลวงมีร้านอาหารเล็กๆจำนวนมาก เนื่องจากเศรษฐกิจของผู้คนในหมู่บ้านค่อนข้างจะดีกว่าหมู่บ้านอื่นในอำเภอเวียงแหงมาก มีบริการทั้งอาหารไทย อาหารจีนญวนนานและอาหารแบบไทยใหญ่ จากการสำรวจพบว่าความจุของร้านอาหารที่มีอยู่ส่วนใหญ่รองรับลูกค้าได้ประมาณ 10 คนต่อร้าน ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่ได้ นอกจากนี้จะมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทางร้านต่างๆ จึงจะทำการจัดเตรียมสถานที่ไว้รองรับ สิ่งที่เป็นข้อค้นพบจากการสำรวจด้านการดำเนินกิจการร้านอาหาร คือชาวชุมชนรู้จักและคุ้นเคยกับธุรกิจการให้บริการ แม้ว่าปัจจุบันกลุ่มลูกค้าหลักจะไม่ใช่มักนักท่องเที่ยวก็ตาม แต่ก็เห็นเป็นจุดบ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยว ชาวชุมชนก็สามารถที่จะปรับตัวตอบรับกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวได้โดยไม่ยากนัก

3. ห้องน้ำ จากการสำรวจพบว่าภายในหมู่บ้านยังไม่มีห้องน้ำสาธารณะไว้บริการนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องอาศัยเข้าห้องน้ำตามร้านขายอาหาร ห้องน้ำที่มีตามจุดท่องเที่ยว เช่นวัดฟ้าเวียงอินทร์ วัดเปียงหลวง ก็ยังขาดการดูแลทำให้สภาพไม่ค่อยสะอาด ซึ่งประเด็นนี้ค่อนข้างจะเป็นจุดอ่อนของชุมชนที่ต้องทำการปรับปรุง

4. ร้านจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก ภายในหมู่บ้านมีร้านจำหน่ายสินค้าเป็นร้านเล็กๆตลอดแนวถนนในย่านตลาดและย่านชุมชนหลักแต่ สินค้าที่จำหน่ายมีทั้งของจากเมียนมาร์ และสินค้าของไทย สินค้าไทยที่มีจำหน่ายไม่ได้เน้นเพื่อจำหน่ายแก่กลุ่มของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน แต่เน้นจำหน่ายให้กับคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น คนเมียนมาร์ ไทยใหญ่ จีนฮ่อ ที่อาศัยอยู่นอกเขตไทยซึ่งจะข้ามเขตแดนเข้ามาซื้อของใช้ที่จำเป็นในฝั่งไทย สินค้าที่นำมาจากฝั่งเมียนมาร์ ได้แก่ บุหรี่ สุรา เสื้อผ้า ขนมขบเคี้ยว และสินค้าประเภทหัตถกรรมเช่น ก๊วย (หมวกของไทยใหญ่) รองเท้าแตะ เป็นต้น ในวันที่มีการเปิดจุดผ่อนปรนผ่านแดน ซึ่งปัจจุบันเปิดสัปดาห์ละ 3 วันคือวันพฤหัสบดี วันศุกร์ และวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 6.00 น. ถึงเวลา 18.00 น. จะมีชาวบ้านบางส่วนที่อาศัยอยู่ฝั่งปางก่าของรัฐบาล นำของป่าเข้ามาจำหน่ายให้กับคนในฝั่งไทย เมื่อขายหมดก็จะหาซื้อของใช้จำเป็นต่างๆ จากฝั่งไทยกลับไป

5. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ภายในหมู่บ้านมีเพียงปั้มน้ำมันเล็กๆ เป็นปั้มหลอดแบบให้มือหมุน จำนวน 3 แห่ง ส่วนปั้มใหญ่จะมีที่หมู่บ้านเวียงแขง ห่างจากบ้านเปียงหลวงประมาณ 18 กิโลเมตร

6. การรักษาความปลอดภัย พื้นที่ของบ้านเปียงหลวงอยู่ในเขตการดูแลของสถานีตำรวจภูธรเวียงแขงซึ่งมีที่ทำการอยู่ที่บ้านเวียงแขง แต่ด้วยเหตุที่บ้านเปียงหลวงเป็นหมู่บ้านที่ติดกับเขตแดนของเมียนมาร์ ซึ่งเป็นจุดที่ล่อแหลมในด้านการรักษาความสงบและการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ทางกองทัพบกที่ 3 (กองกำลังผาเมือง) จึงได้เข้ามารักษาความสงบในพื้นที่ โดยกระจายอยู่ตามจุดต่างๆตลอดแนวชายแดน นอกจากนี้ยังมีหน่วยทหารประจำการอยู่ภายในหมู่บ้านอีก 3 แห่ง คือจุดตรวจทางเข้าหมู่บ้านเปียงหลวง บริเวณศูนย์หอผ้าบ้านเปียงหลวง และบริเวณโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ หน่วยทหารที่ประจำการอยู่ภายในหมู่บ้านจะเป็นทหารนอกเครื่องแบบทั้งหมด ยกเว้นทหารที่ต้องทำหน้าที่ตรวจการเข้าออกบริเวณประตูทางเข้าหมู่บ้าน

7. ธนาคาร จากการสำรวจในพื้นที่อำเภอเวียงแขงยังไม่มีธนาคารพาณิชย์ มีเพียงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เพียงแห่งเดียวที่บ้านเวียงแขง บริการหลักของ ธกส. คือการให้บริการด้านสินเชื่อ แต่ก็มีบริการรับฝาก-ถอนเงิน สัปดาห์ละ 2 วัน คือวันพฤหัสบดี และ วันศุกร์

4.7 ข้อคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลในภาคสนาม กลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านเปียงหลวงดังนี้

กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านเปียงหลวง จากการสัมภาษณ์ในลักษณะของการสนทนา สามารถรวบรวมประเด็นได้ว่า

1. ชาวบ้านเปียงหลวงยินดีและเต็มใจที่จะให้หมู่บ้านของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว เพราะเห็นว่าวัฒนธรรม ประเพณีหรือวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ คือสิ่งที่เป็นความจริงในชีวิตประจำวันของชาวชุมชน ซึ่งจะต้องยึดถือปฏิบัติถ่ายทอดสืบต่อไป ไม่ว่าจะเป็นในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต แม้ว่าจะมีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่

2. ปัจจุบันมีคนต่างถิ่นเข้ามาในบ้านเปียงหลวงมากขึ้น มีทั้งคนไทย คนเมียนมาร์ คนไทยใหญ่จากฝั่งรัฐฉาน รวมทั้งฝรั่ง (ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นคนจากประเทศไหน แต่จะเรียก

คนที่อยู่ทางแถบประเทศตะวันตกโดยรวมว่า "ฝรั่ง") บุคคลเหล่านี้มาเพื่อการท่องเที่ยวหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนั้นไม่สามารถระบุได้ แต่ผลที่ได้รับตามมาคือบรรดาร้านค้าอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ในหมู่บ้าน ค่าขายดีมากขึ้นกว่าเดิม

3. การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน อันได้แก่ สถานที่พักผ่อน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และอื่นๆ นั้น ชาวชุมชนให้ความเห็นว่า มีความเพียงพอที่จะสามารถรองรับผู้มาเยือนในปัจจุบันได้ แต่ถ้าหากมีผู้สนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น ชาวชุมชนยินดีที่จะทำการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ แต่ในภาวะปัจจุบันยังมองภาพไม่ออก ถ้าหากทำแล้วแต่ไม่มีคนมาเที่ยวก็เป็นการลงทุนที่สูญเปล่า

4. ชาวชุมชนมีความเห็นต่อการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ว่า มีลักษณะคล้ายกับการต้อนรับคนต่างถิ่นที่ชาวชุมชนได้ปฏิบัติกันมาในอดีต คือเมื่อมีคนมาเยือนก็จะจัดให้พักอยู่ร่วมกับชาวบ้าน รับประทานอาหารร่วมกับเจ้าของบ้าน แต่ต้องไปแจ้งให้พ่อหลวงหรือหัวหน้า หมู่บ้านทราบ ว่ามีคนต่างถิ่นเข้ามาพักด้วย ชื่ออะไร จำนวนกี่คน (กฎของหมู่บ้านด้านการรักษาความปลอดภัย) หรือบางทีก็จะจัดให้ไปพักที่บ้านของพ่อหลวง แต่ในปัจจุบันเนื่องจากเส้นทางคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น จึงไม่มีการเข้าพักร่วมกับชุมชนในลักษณะนี้ การจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่ชาวชุมชนยังไม่เข้าใจว่าจะจัดการการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ได้อย่างไร และจะหานักท่องเที่ยวได้จากไหน

กลุ่มผู้นำชุมชน จากการสัมภาษณ์ในลักษณะกึ่งสนทนา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านเปียงหลวงตามแนวคิดของกลุ่มผู้นำชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของบ้านเปียงหลวงต่อสังคมภายนอก

2. ต้องมีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งด้านคุณภาพ และรูปแบบให้ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ตลอดจนการให้คำแนะนำปรึกษาวิธีการจัดการด้านตลาด

3. ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้คนมาเที่ยวในช่วงที่ดอกนางพญาเสือโคร่งบาน ในช่วงฤดูหนาว ซึ่งน่าจะเป็นจุดดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกับการจัดเทศกาลดูดอกบัวตองบานที่ดอยแม่ฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. ควรจะมีการผลักดันให้ช่องผ่านแดนหลักแต่ง เปิดเป็นด้านการค้าแบบถาวร ปัจจุบันที่บ้านเปียงหลวงเป็นหมู่บ้านที่มีสภาพเศรษฐกิจดีที่สุดในอำเภอเวียงแหง เพราะข้อได้

เปรียบด้านการมีช่องทางติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ ในวันที่มีการเปิดด่านจะมีคนจากฝั่งรัฐฉานเข้ามาจับจ่ายซื้อของเป็นจำนวนมาก

5. ควรจัดให้มีศูนย์บริหารข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลแก่ผู้มาเยือน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจงเจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 5 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านเปียงหลวง สรุปได้ดังนี้

1. บ้านเปียงหลวงจัดว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านทั้งหมดในอำเภอเวียงแหง การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรม และการเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน เป็นแนวทางการพัฒนาที่ทางอำเภอเวียงแหง พิจารณาเห็นว่าสอดคล้องกับศักยภาพของบ้านเปียงหลวง

2. การจัดการที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ บริหารจัดการโดยการรวมกลุ่มสมาชิก เพื่อให้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวไม่กระจุกอยู่เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. ศึกษารวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ความเป็นมาของกลุ่มชน คุณค่าและความหมายของงานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

4. ปัจจุบันได้เริ่มเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวบ้านเปียงหลวง และอำเภอเวียงแหงไปแล้วบางส่วน โดยการเชิญสื่อมวลชนแขนงต่างๆ มาเยี่ยมชมและศึกษาความเป็นไปได้ในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การเชิญบริษัทนำเที่ยวมาสำรวจความเป็นไปได้ในการเปิดเป็นเส้นทางนำเที่ยวใหม่ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวของบ้านเปียงหลวงและอำเภอเวียงแหงผ่านเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยว

4.8 นโยบายของอำเภอเวียงแหงด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากข้อมูลของที่ว่าอำเภอเวียงแหง (อำเภอเวียงแหง, 2545) ทำให้ได้ทราบทิศทางและนโยบายในการพัฒนาในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า ในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของอำเภอเวียงแหง 5 ปี (2545-2549) ทางอำเภอมีความคาดหวังผลจากการพัฒนาว่า อำเภอเวียงแหงจะเป็นเมืองน่าอยู่ เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ เชิงประวัติศาสตร์ เชิงธรรมะ และเชิงวัฒนธรรม การประกอบอาชีพของเกษตรกรจะมีการพัฒนาให้เป็นการเกษตรแบบครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การประกันราคา และการวางแผนการตลาด เพื่อให้ราษฎรมีราย

ได้อย่างถาวรสามารถพึ่งตนเองได้ โดยยึดหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียง เวียงแหงจะถูกพัฒนาให้เป็นจุดเชื่อมต่อไปยังเมืองสำคัญต่างๆเป็นศูนย์กลางทางการค้าชายแดน

โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเวียงแหง ประจำปี 2545

อำเภอเวียงแหงเป็นเมืองขนาดเล็ก ดังนั้นไม่ว่าจะมีโครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นที่หมู่บ้านใด ก็จะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านอื่นๆไปด้วย ในแง่ของการเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่างๆเข้าด้วยกัน สร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่คุ่มค่าน่าสนใจมากขึ้น โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอเวียงแหง ประจำปี 2545 มีดังนี้ (ชานนท์ ดวงมณี, 2545 : สัมภาษณ์)

1. โครงการสร้างประตูเมืองเวียงแหง ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 ตำบลเวียงแหง
2. โครงการสร้างถนนเข้าสู่บ้านปาง ในพื้นที่ของหมู่ที่ 5 ตำบลเปียงหลวง
3. โครงการสร้างถนนเข้าสู่บ้านแม่ลาด ในพื้นที่ของหมู่ที่ 2 ตำบลแสนไห
4. โครงการปรับปรุงสวนสาธารณะบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยอิงจัง ในพื้นที่ของหมู่ที่ 1 ตำบลเปียงหลวง
5. โครงการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะ ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแหง
6. โครงการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะ ในพื้นที่ของหมู่ที่ 1 ตำบลแสนไห
7. โครงการเผยแพร่ข้อมูลของอำเภอเวียงแหงทางอินเทอร์เน็ต

นอกจากโครงการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทางอำเภอได้วางโครงการเพื่อส่งเสริม พืชพันธุ์ และอนุรักษ์ กิจกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนต่างๆในอำเภอเวียงแหง (ดูตาราง 3) เช่นประเพณีกินข้าวของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ประเพณีกินวอของเผ่ามูเซอ และเผ่าลีซอ ประเพณีปล่อยสลุงของไทใหญ่ ประเพณีสงฆ์พระธาตุแสนไห เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เล็งเห็นถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนากิจกรรมใหม่ขึ้นเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) กับการท่องเที่ยวของอำเภอเวียงแหง เช่น การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ในพื้นที่ของบ้านเปียงหลวง บ้านเวียงแหง และบ้านแม่แพม สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) ในพื้นที่ของบ้านแม่หาด และบ้านห้วยหก รวมถึงการจัดเทศกาลดอกนางพญาเสือโคร่ง ให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวประจำอำเภอ (นายอำเภอเวียงแหง, 2545 : สัมภาษณ์)